

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Katriina Angervo

”Utmanande men intressant”

– Studenters åsikter om tvåspråkig utbildning
vid Vasa universitet i ljuset av språkvärdering

Avhandling pro gradu i svenska språket

VASA 2011

INNEHÅLL

TABELLER	3
FIGURER	3
SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	9
1.2.1 Vasa universitet	10
1.2.2 Enkät och informanter	12
1.3 Metod	17
2 VÄRDERING AV SPRÅK GENOM SPRÅKPLANERING	19
2.1 Språkplanering i EU	21
2.2 Språkplanering i Finland	22
2.3 Språkplanering på högskolenivå	24
3 BEGREPPET 'TVÅSPRÅKIGHET'	25
3.1 Definition av tvåspråkighet	25
3.2 Olika typer av tvåspråkighet	27
3.2.1 Individuell tvåspråkighet	27
3.2.2 Social tvåspråkighet	28
3.3 Funktionell tvåspråkighet	30
4 TVÅSPRÅKIGHET I EN UTBILDNINGSKONTEXT	32
4.1 Projektet TMF	32
4.2 Språkbad	33
4.3 CLIL	36
4.4 Tvåspråkig ämneskompetens via högskolestudier	39

4.5 EMI	43
4.6 Språkkunskaper för arbetslivet	45
5 STUDENTERNAS ÅSIKTER OM TVÅSPRÅKIG UTBILDNING VID VASA UNIVERSITET	47
5.1 Prestigevärde	47
5.1.1 Studier och kunskaper i svenska	47
5.1.2 Erfarenheter av tvåspråkighet	50
5.1.3 Tvåspråkighet i framtida studier	52
5.1.4 Tvåspråkighet vid Vasa universitet	54
5.2. Instrumentellt värde	56
5.2.1 Metodologiska aspekter	57
5.2.2 Tvåspråkig utbildning i ljuset av yrkeskompetens	59
5.3 Sammanfattning	63
6 FÖRVERKLIGANDE AV TVÅSPRÅKIG UTBILDNING VID VASA UNIVERSITET	66
6.1 Olika sätt att förverkliga samt studenternas egna förslag	66
6.2 Villkoren	69
7 SLUTDISKUSSION	71
LITTERATURFÖRTECKNING	73
BILAGOR	
Bilaga 1. Studentkårens ställningstagande	78
Bilaga 2. Enkätfrågor	79
Bilaga 3. Tabell 6. Bästa sättet att förverkliga tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet	81

TABELLER

Tabell 1. Fakulteter och enheter vid Vasa universitet 1.1.2010	11
Tabell 2. Definition av modersmål och tvåspråkighet	26
Tabell 3. Tvåspråkigt kunde jag studera	53
Tabell 4. Hur påverkar det tvåspråkiga innehållet studierna?	57
Tabell 5. Tvåspråkiga studier ger/kräver	58

FIGURER

Figur 1. Informanternas modersmål	14
Figur 2. Informanternas fakultet	14
Figur 3. Informanternas studieinriktning	15
Figur 4. Informanternas studieår vid Vasa universitet	16
Figur 5. Informanternas studiepoäng	16
Figur 6. Synpunkter till CLIL som undervisningsmetod	37
Figur 7. Modell för beskrivning av tvåspråkig ämneskompetens	41
Figur 8. Svenskans roll i informanternas studier	48
Figur 9. Informanternas egen bedömning av muntliga kunskaper i svenska	48
Figur 10. Informanternas egen bedömning av skriftliga kunskaper i svenska	49
Figur 11. Har studerat ett substansämne på svenska vid Vasa universitet	50
Figur 12. Använder svenska på arbetsplatsen	51
Figur 13. Är bosatt på ett svenskspråkigt område	52
Figur 14. Tvåspråkig utbildning är framtidens möjlighet för Vasa universitet	54
Figur 15. Tvåspråkig utbildning profilerar universitetet	55
Figur 16. Tvåspråkig utbildning är universitetets styrka	55
Figur 17. Tvåspråkig utbildning ökar studenternas intresse för Vasa universitet	56
Figur 18. Informanternas åsikter om huruvida arbetsgivarna uppskattar tvåspråkig utbildning	60
Figur 19. Tvåspråkig utbildning möjliggör en internationell karriär	61
Figur 20. Informanternas egen bedömning av muntliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet	62
Figur 21. Informanternas egen bedömning av skriftliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet	62

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Tekijä:	Katriina Angervo
Pro gradu –tutkielma:	”Utmanande men intressant” – Studenters åsikter om tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet i ljuset av språkvärdering
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistumisvuosi:	2011
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tavoitteena on ollut selvittää korkeakouluopiskelijoiden näkemyksiä kielitaidosta ja kieliopinnoista koulutuksen aikana ja sen jälkeisessä työelämässä. Tutkimuksen kohteena ovat kaksikielisen koulutuksen mahdollisuudet ja haasteet. Tutkimus kartoittaa Vaasan yliopiston opiskelijoiden kielitaitoa ja kieliopintojen määrää, heidän kiinnostustaan kieliopintoja ja erityisesti kaksikielistä (suomi-ruotsi) koulusta kohtaan. Kaksikielistä koulutusta tarkastellaan sekä arvostuksen että parhaan toteuttamistavan kannalta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka pohjalta Vaasan yliopiston koulutusta voidaan kehittää mahdollisen kaksikielisen koulutuksen suuntaan.

Tutkimus kuuluu tutkimusryhmä BiLingCon vuonna 2010 käynnistämään hankkeeseen *Kaksikielisyys ja monikulttuurinen Suomi – hyviä käytänteitä ja tulevaisuuden haasteita* (Kamoon). Kamoon-hankkeen tavoitteena on selvittää, minkälaiset vuorovaikutukset toimintakulttuurit ja –mallit tukevat parhaiten organisaatioiden kaksikielisyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tutkimukseni osoittaa, että opiskelijat pitävät kaksikielistä koulutusta aluesidonnaisena kilpailuvalttina rekrytointitilanteessa. Vaasan yliopiston kannalta kaksikielinen koulutus nähdään tulevaisuuden yhteistyömahdollisuutena sekä vahvuutena, joka mahdollisesti lisää kiinnostusta Vaasan yliopistoa kohtaan. Kaksikielisen koulutuksen mielekäs toteutus sekä koulutuksesta tiedottaminen nousi tutkimuksessa esiin tärkeänä tekijänä. Opiskelijoista 70 % oli sitä mieltä, että kaksikielisen koulutuksen toteuttaminen edellyttää kielenopettajan tukea. Tutkimuksen perusteella paras tapa toteuttaa kaksikielistä koulutusta ovat yksittäiset kurssit, kaksikielinen kurssimateriaali, eri korkeakoulujen opettajayhteistyö sekä ruotsinkielisten yksiköiden kurssien integrointi Vaasan yliopiston kursseihin.

AVAINSANAT: kieli, kieltenopetus, arvodimensio, kaksikielisyys, korkeakoulutus

1 INLEDNING

Under hösten 2009 debatterades det livligt i de lokala tidningarna Pohjalainen och Vasabladet att det skulle behövas en tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet eller ett ökat samarbete med de svenskspråkiga högskolorna Yrkeshögskolan Novia, Svenska handelshögskolan och Åbo Akademi i Vasa.

I mitten av februari 2010 hade jag en intressant diskussion om studentkårens ställning till tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet med Visa Kananoja, ordförande för studentkåren vid Vasa universitet. Kananoja påpekade att studentkåren har i flera ställningstaganden poängterat hur viktigt medel och vilken enastående möjlighet tvåspråkigheten är för Vasa universitets framtid (se bilaga 1).

I min avhandling pro gradu undersöker jag denna tematik genom att se närmare på hurdana åsikter studenterna vid Vasa universitet har om möjligheter och utmaningar som anknyter till en tvåspråkig utbildning. Idén till att forska i tvåspråkig utbildning fick jag av min handledare Nina Pilke, professor i svenska språket vid enheten för nordiska språk vid Vasa universitet. I slutet av år 2009 kom rektor Matti Jakobsson lämpligt med önskemålet att man inom ramen för forskargruppen BiLingCo och projektet Tvåspråkigheten och det mångkulturella Finland (TMF) skulle kunna undersöka studenternas åsikter om tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet. I detta sammanhang beslöts det att jag preciserar mitt tema utgående från projektet. Som tvåspråkig har jag också personligt intresse för studenternas värdering av svenska språket i utbildningen. I samband med avhandlingen pro gradu har jag och min handledare Nina Pilke skrivit en artikel *Yliopisto-opiskelijoiden näkemyksiä kielitaidosta ja kaksikielisen korkeakoulutuksen mahdollisuuksista ja haasteista* (Pilke & Angervo 2011), artikeln är under utgivning.

Genom den nya universitetslagen som trädde i kraft i början av år 2010 ändras universitetens ställning i Finland. Från att ha varit statliga ämbetsverk blir universiteten från och med år 2010 offentlighetsrättsliga samfund. Detta innebär en större självständighet, men samtidigt också större ekonomiskt ansvar. Reformen innebär också en minskning

av antalet universitet och högskolor i Finland. I samband med den här reformen måste universiteten fundera på sin styrka och hur de profilerar sig. (Undervisnings- och kulturministeriet 2010)

Specialområden för Vasa universitet är ekonomi, förvaltning, språk och teknik. Universitetets inriktning kännetecknas av såväl regional som internationell växelverkan. Genom det språkligt och geografiskt särpräglade området har Vasa universitet förutsättning att ta vara på den levande tvåspråkiga omgivningen och specialisera sig som ett universitet som erbjuder tvåspråkig utbildning i tvåspråkig miljö och region. (Vasa universitet 2010a)

1.1 Syfte

Syftet med denna avhandling är att undersöka studenters intresse för och åsikter om tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet (VU) både med tanke på studierna (innehåll och uppläggning) och med tanke på informanternas framtida arbetsliv. Ett centralt syfte är att undersöka bästa sättet att förverkliga tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet samt att producera information som kan användas som grund när man utvecklar språkutbildning vid VU. Syftet med min avhandling är också att undersöka hur universitetsstudenter förhåller sig till att tvåspråkigt studera ett *substansämne*. I enkäten använde jag termerna *substansämne* och en finsk motsvarighet *substanssiaine* för att beskriva innehållet i utbildningen. Termerna orsakade svårigheter för en del informanter eftersom termen inte förklarades i enkäten. Detta kan antas ha påverkat tolkningen av frågorna för en del informanter. Jag har valt att förklara termen substansämne som *innehållsämne*.

Utgående från enkätsvaren undersöks hur studenterna ser på tvåspråkig utbildning samt hur tvåspråkig utbildning kan tänkas påverka ämnesinläringen. De forskningsfrågor som avhandlingen söker svar på är:

1. Hur värderar informanterna det svenska språket?
2. Hur kan tvåspråkiga studier förverkligas på ett optimalt sätt?

3. Främjar tvåspråkiga studier informanternas framtida yrkeskompetens?

Jag antar att studenterna ser de tvåspråkiga studierna som en intressant och kompetenshöjande möjlighet, men att de kan förhålla sig tveksamt till tanken att studera tvåspråkigt, om de anser att det t.ex. försvårar studierna eller påverkar studietidens längd. Tidigare undersökning som jag kommer att använda som utgångspunkter är John Aireys doktorsavhandling från 2009, *Science, Language and Literacy Case Studies of Learning in Swedish University Physics*. Aireys avhandling är en fallstudie av inläring på engelska och svenska inom ämnet högskolefysik vid Uppsala universitet i Sverige. En annan undersökning som jag stödjer min avhandling på är en undersökning av Glenn Ole Hellekjaer från 2009, *Assessing Lecture Comprehension in English-Medium Higher Education: A Norwegian Case Study*. Hellekjaer har undersökt undervisningen av ett (icke-språkligt) substansämne på ett främmande språk.

Hellekjaer utförde en kvantitativ undersökning bland norska och utländska studenter på tre högskolor i Oslo. Målet med undersökningen var att undersöka hur studenterna upplever problem med förståelse på föreläsningar på engelska, jämfört med föreläsningar på deras förstaspråk, L1. Andra termer som hör nära hans undersökning och som han nämner är Immersion (Språkbad), CLIL (Content and Language Integrated Learning), samt CBI (Content-Based Instruction). Enligt Hellekjaer används termen EMI (English-Medium Instruction) i samband med utbildning på en högre nivå. Av dessa termer är EMI, CLIL och Immersion relevanta för min undersökning. I detta sammanhang kommer jag att kort diskutera språkbadsforskningen vid Vasa universitet. Jag kommer också att reda ut vilken policy EU och Finland har i språkplanering samt hur språkplanering för inläring av främmande språk genom utbildning fungerar.

1.2 Material

Materialet för min avhandling består av en enkät som jag utförde elektroniskt bland studenter vid Vasa universitet. Detta avsnitt handlar om mitt material. Jag kommer

närmare att berätta om Vasa universitet i avsnitt 1.2.1 och informanterna och den elektroniska enkäten presenteras i avsnitt 1.2.2.

1.2.1 Vasa universitet

Vasa universitet är ett innovativt, nationellt och internationellt framgångsrikt universitet som har ett aktivt och etablerat inflytande i Österbotten. Vasa universitet har sina rötter i Vasa handelshögskola som grundades 1966 efter statsrådets beslut. Efter elva år som privathögskola övergick högskolan i statens ägo. Under 1980-talet blev högskolan en del av ett nätverk bestående av de mångvetenskapliga universiteten i vårt land. (Vaasan yliopiston vuosikertomus 2009)

I dag är Vasa universitet ett vetenskapsuniversitet med de centrala kunskapsområdena ekonomiska vetenskaper, språk och kommunikation, förvaltningsvetenskaper och teknik (Vasa universitet 2010b). Från och med 1.1.2010 har Vasa universitet tre fakulteter: filosofiska, handelsvetenskapliga och tekniska fakulteten. Studieinriktningarna inom fakulteterna är humanistisk, handelsvetenskaplig, teknisk samt samhällsvetenskaplig. Universitetets specialområden är ekonomi, förvaltning, språk och teknik. Antalet studenter vid Vasa universitet år 2009 var 4552 och antalet personal var 431 av vilka 158 var lärare. (Vaasan yliopiston vuosikertomus 2009)

Vid Vasa universitet kan man dessutom studera till magisterexamen på engelska i fem olika program:

- Master's Degree Programme in Finance
- Master's Degree Programme in International Business
- Master's Degree Programme in Intercultural Studies in Communication and Administration
- Master's Programme in Telecommunication Engineering
- Master's Programme in Industrial Management

Tabell 1. Fakulteter och enheter vid Vasa universitet 1.1.2010

Filosofiska fakulteten	Handelsvetenskapliga fakulteten	Tekniska fakulteten
Engelska språket	Företagsledning	Datavetenskap
Förvaltningsvetenskap	Marknadsföring	Elektroteknik och automation
Kommunikationsvetenskap	Nationalekonomi och handelsrätt	Matematiska vetenskaper
Modern finska och översättning	Redovisning och finansiering	Produktion
Nordiska språk		
Offentlig rätt		
Regionalvetenskap		
Social- och hälsovårdsadministration		
Tyska språket och litteraturen		

Juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet har sedan 1991 ordnat juridisk utbildning i Vasa i samarbete med Vasa universitet. Från och med hösten 2010 har Helsingfors universitet startat ett pilotprojekt där tvåspråkiga program inom juristutbildningen inleds, en del av dem i Vasa. Programmen siktar på tvåspråkig examen. (Helsingfors universitet 2010.) Projektet TMF följer även upp detta program i en pågående undersökning.

En nätbaserad pilotkurs, *R-e-Vision* har genomförts tre gånger vid Vasa universitet. Pilotkursen har som syfte att förbättra finskspråkiga studenters färdigheter i att diskutera aktuella frågor på svenska inom området revision. Ett mera omfattande syfte med projektet är att söka fram fungerande modeller för integrering av språk och substans på universitetsnivå. Helheten genomfördes för första gången under våren 2006. (Laitinen & Pilke 2006; Männikkö & Pilke 2007.)

1.2.2 Enkät och informanter

Den elektroniska enkäten består av 27 frågor som är både öppna och slutna. Flervalfrågorna är uppbyggda enligt *Likertskalan*. Likertskalan används för att mäta opinioner hos respondenten. Skalan består vanligtvis av en 4 eller 5 stegvis graderad skala där ena ändan av svarsalternativen är *helt av samma åsikt* och andra ändan *helt av annan åsikt*. Ibland är det skäl att lägga till ett svarsalternativ 0 *kan inte säga* (Heikkilä 2008: 53). I min avhandling består svarsalternativen av en sexgradig skala, där svarsalternativ 1 är *helt av samma åsikt*, svarsalternativ 5 *helt av annan åsikt* och svarsalternativ 6 *kan inte säga*. Jag har valt att i resultaten slå samman två positiva och två negativa svarsalternativ med varandra för att underlätta presentationen och behandlingen av resultaten.

Resultaten av svarsalternativ 1, *helt av samma åsikt* har jag sammanslagit med svarsalternativ 2, *delvis av samma åsikt*. Jag kommer i behandlingen av resultaten att använda en ny kategori; *helt eller delvis av samma åsikt*. Dessutom har jag slagit samman kategorierna 3, *delvis av annan åsikt*, och 4, *helt av annan åsikt*. I min studie finns det alltså fyra svarsalternativ.

- 1 helt eller delvis av samma åsikt
- 2 varken av samma eller av annan åsikt
- 3 helt eller delvis av annan åsikt
- 4 kan inte säga

Enkätfrågorna är formulerade i samarbete med handledaren Nina Pilke samt professor Merja Koskela (Forskargruppen BiLingCo). Av de 27 frågor som finns i enkäten kommer jag att analysera de svar som är mest relevanta för min undersökning, sammanlagt behandlar jag svar till 16 av totalt 27 frågor.

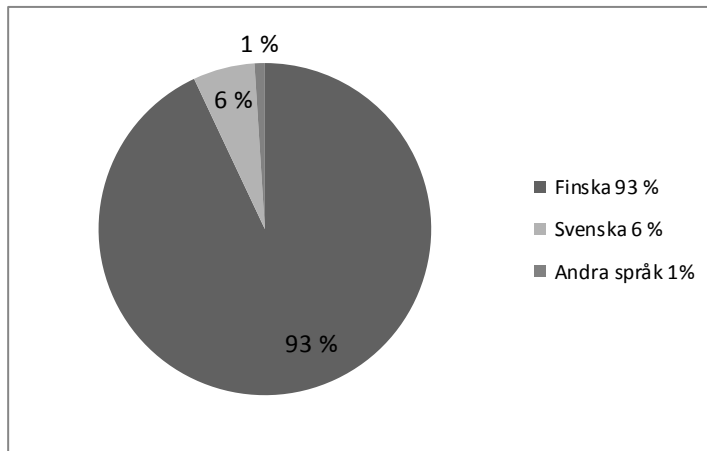
I enkäten finns det frågor om svenskan, engelskan och även andra språk i informanternas studier. I min avhandling sätts fokus på de svar som gäller svenskan och den tvåspråkiga utbildningen på svenska och finska. Frågorna i enkäten är indelade i

fem tematiska helheter: bakgrundsuppgifter (8 frågor), språkstudier (4 frågor), språkkunskaper (2 frågor), tvåspråkighet i studierna (9 frågor) samt arbetsliv och tvåspråkig utbildning (4 frågor).

I början var det krångligt att med hjälp av den elektroniska enkäten försöka nå studenterna vid Vasa universitet. Studentkårens informationsansvarige lovade att skicka enkäten vidare till studentkårens medlemmar, dvs. alla universitetsstudenter vid VU. Länken skulle skickas till studenterna via en e-postlista som heter vyy-info. Det är oklart vad som hände sedan, av någon orsak nådde denna länk aldrig studenterna. Min handledare skickade sedan själv en länk till alla ämnesföreningar (Comedia Ry, Giga Ry, Hallinnoijat Ry, Justus Ry, Tutti Ry, Warranti Ry samt Övertäjat Ry) till deras e-postlistor, då nådde frågorna studenterna så som det var meningen.

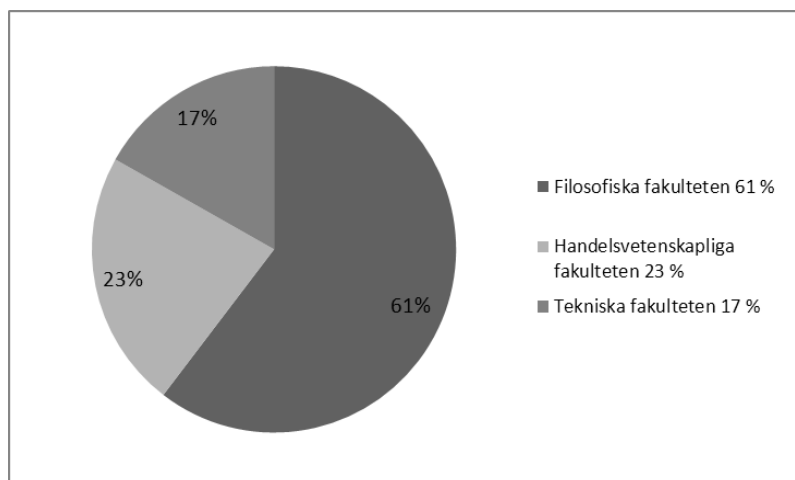
Den elektroniska enkäten kunde besvaras under två veckors tid i februari 2010, 11.2–26.2.2010. På slutrakan av svarstiden, 25.2.2010 samlade jag svar genom att dela ut manuella enkäter i studentrestaurangen Matilda i Vasa universitets huvudbyggnad. De 28 svar som jag fick där matade jag in i den elektroniska enkäten. Totala antalet svar till enkäten blev 298.

70 % av informanterna är kvinnor och 30 % män. Majoriteten av informanterna, 13 % är födda år 1980 eller tidigare, de är m.a.o. 30 år eller äldre. Denna grupp representerar också gruppen äldsta informanter. Fördelningen enligt födelseår inom kategorierna från 1989 till 1986 är mycket jämn. Till respektive kategori hör 12 % av informanterna d.v.s. sammanlagt hör 48 % av informanterna till åldersgruppen 21-24 år. Antalet yngsta informanter som är födda 1991 och är således 19 år är endast 1 %. Resultatet på frågan om informanternas modersmål illustreras i följande figur.

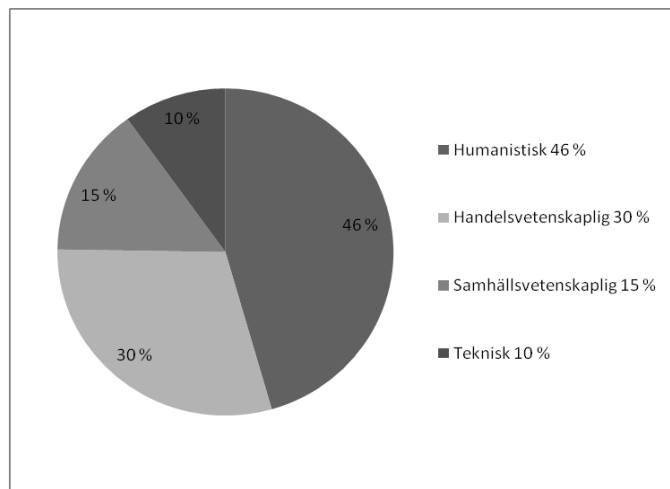
Figur 1. Informanternas modersmål

Figur 1 visar att 93 % av informanterna har finska som modersmål och 6 % har svenska som modersmål. Fyra informanter har ett annat modersmål än finska eller svenska, dessa språk är estniska, polska, ryska och tyska. Att en så stor majoritet har finska som modersmål är inte förvånande, eftersom Vasa universitet är ett finskspråkigt universitet även om det redan finns flera program på engelska. Informationen om undersökningen samt enkätfrågorna var på finska och svenska. Detta kan ha påverkat förståelsen av frågorna för studenter som har annat modersmål än finska eller svenska. Följande figurer visar vilken fakultet informanterna studerar i samt vilken studieinriktning de har.

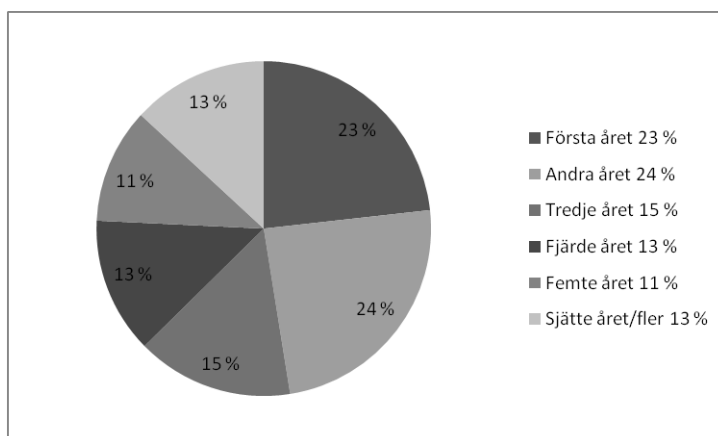
Figur 2. Informanternas fakultet

Av figur 2 framgår hur informanternas svar indelades enligt fakultet. Resultaten visar att 61 % av informanterna studerar vid filosofiska fakulteten, 23 % studerar vid handelsvetenskapliga fakulteten och 17 % vid tekniska fakulteten. Även om majoriteten av informanterna är humanister, är också ekonomer och studenter med teknisk inriktning väl representerade. Detta ger en bra chans att få en helhetsbild av situationen.

Figur 3. Informanternas studieinriktning

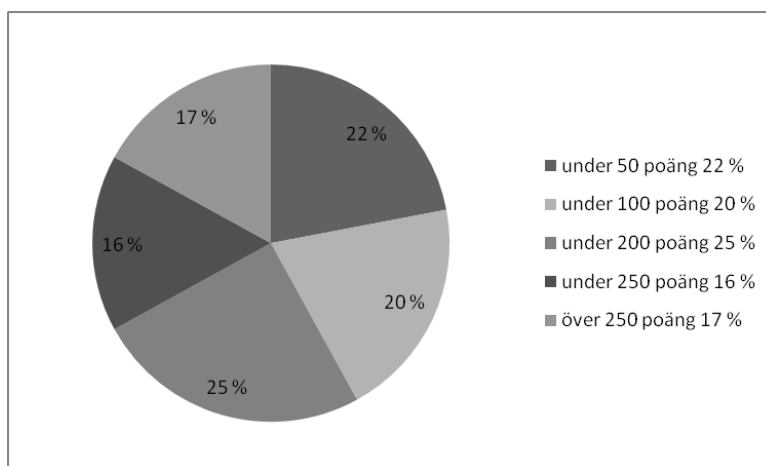
Studenter från olika fakulteter indelades ännu enligt studieinriktning. Figur 3 visar att 46 % av informanterna har humanistisk studieinriktning, 30 % har handelsvetenskaplig studieinriktning, 15 % har samhällsvetenskaplig inriktning och 10 % har teknisk inriktning. År 2010 var antalet studenter vid filosofiska fakulteten ca 1650 (38 % av studenterna vid VU), och vid handelsvetenskapliga fakulteten ca 2300 (52 % av studenterna vid VU). Antalet studenter vid tekniska fakulteten år 2010 var ca 450 (10 % av studenterna vid VU). (Vasa universitet 2010b.) Jämfört med studieinriktningen bland alla studenter vid Vasa universitet är humanisterna överrepresenterade och ekonomerna underrepresenterade i denna studie. Informanternas studieår samt studiepoäng är också intressanta med tanke på svaren om värderingar. Resultaten av dessa frågor visas i följande två figurer.

Figur 4. Informanternas studieår vid Vasa universitet

Figur 4 visar fördelningen bland studenterna enligt studierår. Majoriteten av informanterna studerar första (23 %) eller andra året (24 %). 15 % av informanterna är tredje årets studenter, 13 % studerar fjärde året, 11 % femte året och 13 % har studerat sex eller flera år.

Förutom studieår kartläggs även informanternas studiepoäng i enkäten. Resultaten av hur många studiepoäng informanterna har presenteras i följande figur.

Figur 5. Informanternas studiepoäng

Frågan om antalet studiepoäng var en flervalfråga där informanterna ombads välja bland följande gränser: under 50 studiepoäng, under 100 studiepoäng, under 200 studiepoäng, under 250 studiepoäng, över 250 studiepoäng. Resultatet i figur 5 visar att

sammanlagt 22 % av informanterna hör till kategorin under 50 studiepoäng och 20 % hör till kategorin under 100 studiepoäng. 25 % av informanterna hör till kategorin under 200 studiepoäng och 16 % hör till kategorin under 250 poäng. 17 % av informanterna hör till kategorin som har över 250 studiepoäng.

Vid universitetet avlägger man kandidat- eller magisterexamina. Kandidatexamen är en lägre högskoleexamen som omfattar 180 studiepoäng och målet är att den ska avklaras på tre år. Magisterexamen, eller högre högskoleexamen, omfattar vanligen 120 studiepoäng, vilket motsvarar två års studier efter lägre högskoleexamen. Studiernas omfattning varierar beroende på utbildningsområde. (Utbildningsstyrelsen 2009.) Utgående från resultaten i figur 5 kan man konstatera att 67 % av informanterna läser för kandidatexamen och 33 % läser för magisterexamen.

1.3 Metod

Utgångspunkten för min avhandling är delvis språkplanering och språkinläring samt inläring via ett andraspråk och delvis tillämpar jag resultat av tidigare undersökningar om CLIL-undervisning. Jag använder mig av en elektronisk enkät i materialinsamlingen. Enkäten kunde besvaras antingen på finska eller på svenska. Utgående från analysen av de olika frågetyperna kan jag konstatera att min undersökning har kvantitativa drag, eftersom jag presenterar en del av resultaten av min enkät i form av siffervärden. Kvantitativ undersökning baserar sig på antal och kallas också för statistisk undersökning. Med hjälp av den reder man ut frågor som har att göra med antal och procentenhet. Ett statistiskt pålitligt resultat förutsätter tillräckligt stor och representativ urval. (Heikkilä 2008: 16.)

Den kvalitativa delen av undersökningen hör ihop med analysen av svaren till de öppna frågorna. Kvalitativ undersökning handlar om kvalitet, den hjälper oss att förstå objektet för undersökningen samt att förstå orsaken till varför objektet beter sig på ett visst sätt eller varför objektet fattar vissa beslut (Heikkilä 2008: 16). I analysen jämför jag informanternas svar med varandra, vilket utgör den komparativa delen av undersökningen. Jag tillämpar också EU-kommissionens figur om CLIL-metoden (se

figur 6) och jämför figurens kategorier med informanternas åsikter om den tvåspråkiga utbildningen (tabell 4 & tabell 5). Jag använder mig av Birgitta Hene (1997) kategorier i fråga om värderingar när jag analyserar informanternas värderingar av tvåspråkiga studier och tvåspråkighet i arbetslivet. De värderingar av Hene som jag tillämpar i analysen av enkätsvaren är *prestigevärde* och *instrumentellt värde* (se avsnitt 2). Under *prestigevärde* i min undersökning hör de åsikter som informanterna har om tvåspråkiga (finsk-svenska) studier.

I kategorin *prestigevärde* analyserar jag svar som handlar om informanternas studier och kunskaper i svenska samt om informanternas erfarenhet av tvåspråkighet samt åsikter om den tvåspråkiga utbildningen med tanke på studierna och med tanke på Vasa universitet. Inom ramen för *instrumentellt värde* tar jag i avhandlingen upp de åsikter som informanterna har om den tvåspråkiga utbildningens nytta i studierna samt i ljuset av yrkeskompetens. Hene (1997) påpekar också att värdedimensionerna påverkar varandra inbördes: ”Ett ökat prestigevärde kan leda till ökat instrumentellt värde.” I slutet av analysen kommer jag också att kort presentera en jämförande analys av åsikter om och erfarenheter av båda värdedimensionerna enligt studenternas studieinriktning och studieår för att se hur dessa faktorer påverkar åsikterna om tvåspråkig utbildning.

2 VÄRDERING AV SPRÅK GENOM SPRÅKPLANERING

Språkplanering är att påverka relationer mellan språk eller varieteter av språk. För att kunna göra det, måste man jämföra och värdera. Att värdera språk är att bedöma ett språks värde i förhållande till andra språk, för en viss grupp av brukare och för ett visst ändamål. (Einarsson 2004: 54.) Detta avsnitt handlar om värdering av språk genom språkplanering i olika sammanhang. I avsnitt 2.1 diskuteras språkplanering i EU. Hur språkplaneringen sker på nationell nivå kommer att klargöras i avsnitt 2.2. I avsnitt 2.3 diskuterar jag hur språkplanering sköts i högskolor.

Birgitta Hene konstaterar i sin artikel *Ett språks värde* (1997) att flera språk kan värderas högt av en och samma individ men kanske av olika orsaker samt att ett språk kan vara särskilt starkt i en specifik värdedimension. Hene presenterar fyra centrala värdedimensioner för ett språk:

- 1) Det *instrumentella* värdet hos ett språk bestäms av hur viktigt det är för att man ska kunna skaffa sig kunskaper som leder till arbete och hög materiell standard.
- 2) Ett språks *kommunikationsvärde* handlar om hur många olika domäner det kan användas i.
- 3) Ett språks *identitetsvärde* handlar om bakgrund och förhållande som man har till ett språk. Skillnaderna i värden kan variera t.ex. mellan infödda talare och sådana som är t.ex. adopterade eller invandrare.
- 4) Språkets *prestigevärde* hör samman med attityderna som omgivningen och talaren själv har till språket.

Dessa dimensioner fungerar som en bra utgångspunkt också för planeringen av en tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet. Det är viktigt att fundera på vilka värden det planerade undervisningsspråket har i omgivningen och för studenterna. Två av de värden som Hene (1997) presenterar, prestigevärde och identitetsvärde anknyter till min forskning. Jag kommenterar dessa värden närmare i avsnitt 4 när jag berättar om studenternas värdering av tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet. Termen

språkplanering (språkplanlegging) användes för första gången av en norsk-amerikansk språkforskare Einar Haugen 1959, Haugen använde termen för språkfrågorna inom norska språket. I dag är begreppet välkänt, språkplanering utgör ett eget forskningsområde inom språkvetenskapen. Områden som är nära anknutna till språkplaneringen är språksociologi, språkpsykologi, språkdidaktik samt andra forskningssektorer som har att göra med samspelet mellan språk och samfund samt samspelet mellan språk och individ. (Vikør 1988: 11.)

Jan Einarsson definierar begreppet 'språkplanering' genom att skilja mellan status- och korpusplanering. Statusplanering handlar om språkets ställning i ett samhälle, om att välja officiellt språk, skriftspråk eller undervisningsspråk. Korpusplanering handlar om språkets kropp (lat. *corpus*), t.ex. om att etablera nya termer eller en ny stavningsreform. Enligt Einarsson motsvarar statusplanering det som brukar hänföras till språkplanering vilket är ett förverkligande av en språkpolitik. Korpusplaneringen motsvarar det som i Norden kallas för språkvård. (Einarsson 2004: 53.)

”Ett språk tycks bli bärare av värderingar som ligger djupare än vad någon individ eller grupp medvetet önskar eller strävar efter” (Ladberg 2000: 137). Enligt Einarsson handlar termen *språkvärdering* om hur människor påverkar ett språks ställning och karaktär genom att värdera det olika. Värderingarna kan handla om hur många som använder språket, i vilka sammanhang och i hur stor utsträckning. (Einarsson 2004: 54–55.)

Min undersökning om att inleda studier på två språk eller på svenska vid Vasa universitet handlar om att välja undervisningsspråk samt om att förstärka och att uppehålla studenternas kunskaper i landets andra officiella språk, svenska. Således hör min undersökning under statusplanering men har också anknytning till korpusplanering, eftersom studier på två språk skulle främja inläringen av terminologi på undervisningsspråket samt säkra korrekt användning av undervisningsspråket. Språk hör nära ihop med identiteten hos enskilda personer, men den hör också ihop med identiteten hos stater. Enligt Einarsson (2004: 55 f) försiggår språkplanering teoretiskt sett i fyra steg:

- 1) *Val* av språk eller varietet som man ska satsa på utav språkets värde. Detta innebär oftast ett rent politiskt val och beslut, även om språksociologer kan ge underlag för beslutet genom att peka på olika alternativa lösningar och konsekvenserna av dessa.
- 2) *Standardisering och kodifiering* av språkets normer på olika nivåer. Det gäller utarbetandet av ordböcker, skrivregler och grammatikor.
- 3) *Utvidgning* av bruket till nya domäner. Här är det fråga om att utvidga ordförrådet så att språket kan användas i (delvis) nya sammanhang, t.ex. naturvetenskap, jordbruk och undervisning.
- 4) *Acceptans*, dvs. det gäller att se till att det valda språket godtas av språkbrukarna. Eventuellt får man försöka höja statusen (i olika bemärkelser), bl.a. genom att använda språket i undervisning. Det är viktigt att talarna känner solidaritet och stolthet inför språket.

Även i min undersökning speglas dessa steg: acceptans är ett steg som kan hjälpa att höja språkets status genom att använda det i undervisningen. I min undersökning är det frågan om att höja svenskan status för studenterna via tvåspråkig utbildning. Vid planeringen av tvåspråkig utbildning är val av språk det första steget, vilket språk man väljer, vilka politiska beslut det kräver och hurdana konsekvenser valet av undervisningsspråk har. Genom att man undervisar ett substansämne tvåspråkigt utvidgas studenternas språkbruk till nya domäner, genom olika specialområden med specifik terminologi. Standardisering och kodifiering måste man också ta hänsyn till, eftersom inom tvåspråkig utbildning måste man kontinuerligt utveckla verktyg för undervisningen såsom ordböcker, grammatikor och skrivregler.

2.1 Språkplanering i EU

Den Europeiska unionen har 23 officiella språk och drygt 60 språk till som talas i vissa regioner eller av vissa grupper. I Europeiska kommissionens meddelande till

Europaparlamentet *Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande* från 2008, sägs det att språk definierar personliga identiteter, men är också en del av det gemensamma arvegodset. De bygger broar mellan människor och öppnar dörrar till andra länder och kulturer genom att främja ömsesidig förståelse. Europarådets *européiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk* ger allmänna ramar för den språkpolitik där medlemsländerna är de centrala beslutsfattarna. (Europeiska gemenskapernas kommission 2008.)

I en ny social agenda, som EU-kommissionen antog den 2 juli 2008, fastställs en ny strategi för att hantera förändringar i den globaliserade världen med fokus på huvudprinciperna: möjligheter, tillgång och solidaritet. I agendan läggs vikt bl.a. på att

- 1) alla bör ha möjlighet att kommunicera på lämpligt sätt och därigenom kunna förverkliga sin potential och få ut det bästa av de möjligheter som det moderna och innovativa EU har att bjuda på.
- 2) alla bör ha tillgång till lämplig språkundervisning eller ha andra möjligheter att tillägna sig kommunikationsfärdigheter, så att det inte finns några onödiga språkliga hinder för att leva, bo, arbeta eller kommunicera i EU.

Europeiska kommissionens mål på lång sikt är att alla medborgare har praktiska färdigheter i minst två språk utöver sitt modersmål. (Europeiska gemenskapernas kommission 2008.)

2.2. Språkplanering i Finland

Forskningscentralen för de inhemska språken definierar språkplanering på följande sätt: ”Språkpolitik innebär att språkförhållandena i ett samhälle regleras genom medvetna åtgärder. Språkplanering är att planera, verkställa och utvärdera dessa åtgärder.” (Forskningscentralen för de inhemska språken 2010.)

Språkpolitik och språkplanering är ofta inriktade på språkets ställning och kan då kallas för statusvård (se kap 2). I Finland har vi bl.a. språklagen och den samiska språklagen där det stadgas om individens rätt att använda sitt eget språk i kontakt med myndigheter. Även upplivande av utrotningshotade språk eller att fatta beslut om skolspråk är olika former av statusvård. Planering av språkundervisning gäller undervisningen i modersmålet, främmande språk, regionala språk och minoritetsspråk.

År 2004 ersattes den gamla språklagen från 1922 med en ny språklag. I den nya språklagen ingår samma språkliga rättigheter som i den gamla. Målet har varit att förbättra förverkligandet av dessa rättigheter också i praktiken så att medborgarna betjänas på deras eget språk utan att de skilt måste begära det. Ämbetsmän har ansvaret för att betjäning på båda språken finns. (Sajavaara 2004: 283.)

Enligt Finlands grundlag är finska och svenska landets nationalspråk, vilka man har rätt att använda när man har kontakt med statens ämbetsmän eller olika tvåspråkiga kommunala ämbetsmän (Sajavaara 2004: 283). För att garantera att språklagen förverkligas stiftade man år 2004 en ny lag för arbetstagarna inom offentliga samfund (lagen om språkkunskaper 424/2003). Grundtanken är att i de uppgifter där språkkunskap behövs måste det finnas personal som har dessa språkkunskaper. (Sajavaara 2004: 293.)

I den föränderliga världen som vi befinner oss i, möter Finland många utmaningar när det gäller språkplanering. Å ena sidan måste man lägga vikt och ta hand om de inhemska språkens ställning och förstärka och uppehålla kunskaper i dem. Å andra sidan för samarbetet inom Europeiska unionen med sig ett tryck för ökad internationalisering och således kunnandet av flera europeiska språk.

Ett sätt att lära och förstärka kunskaper i olika språk kunde vara inläring av språk genom utbildningar. Med hjälp av denna metod kunde man hitta balans mellan olika nationella och internationella krav på språkkunskaper. Därigenom kunde också förverkligandet av språklagens mål tryggas ännu grundligare. (Svenska Finlands Folkting 2010.)

2.3 Språkplanering på högskolenivå

Skolorna spelar en viktig roll i språkplaneringen genom att vissa språk används som undervisningsspråk. Spolsky och Shohamy (2000: 19-26) presenterar fyra orsaker till att arbeta med språkplanering inom skolorna: tillämpning av språkliga rättigheter, tillgång till information och kultur, behov att öka landets språkkapacitet och på det sättet förbättra de ekonomiska möjligheterna och till sist förstärkning av den nationella identiteten.

Enligt Spolsky och Shohamy (2003: 283) är högskolorna i en speciell situation, eftersom landets språkplanering inte berör dem. Högskolorna har på det sättet möjlighet att testa olika språkliga lösningar för att hitta den rätta lösningen som passar för högskolans kontext och som leder till effektiv språkinläring utan att den försämrar studenternas möjlighet till mångsidig ämnesinläring.

Högskolorna i Finland styrs av de språkrav som ställs för statsanställda myndigheter: En studerande skall i de studier som ingår i lägre eller högre högskoleexamen eller på annat sätt visa sig ha förvärvat 1) sådana kunskaper i finska och svenska som enligt 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) krävs av statsanställda vid tvåspråkiga myndigheter, och som är nödvändiga med tanke på det egna området (Statsrådets förordning om universitetsexamina 6 § 794/2004). I mitten av 1990-talet ställde globaliseringen större lingvistiska krav på utbildningen, ända från grundskolan till de högre utbildningarna. I en integrerad värld, uppfattas den integrerade inläringen allt mer som en modern form av utbildning som hjälper inläraren att få bättre utrustning och kunskap, som passar den globala tiden. (Mehisto 2008: 10.)

3 BEGREPPET 'TVÅSPRÅKIGHET'

I detta avsnitt behandlar jag begreppet 'tvåspråkighet'. Tvåspråkighet är ett begrepp med flera olika definitioner. Jag presenterar först kriterier för definitionen i avsnitt 3.1 och redogör sedan för olika typer av tvåspråkighet i avsnitt 3.2. Funktionell tvåspråkighet tas upp i avsnitt 3.3.

3.1 Definition av tvåspråkighet

Tvåspråkighet är ett komplext fenomen som kan betraktas ur många perspektiv, på olika nivåer och genom olika vetenskapliga discipliner. Olika vetenskapliga discipliner definierar tvåspråkighet ur olika perspektiv. Lingvister och psykologer är ofta mer intresserade av tvåspråkiga individer, deras definition av tvåspråkighet baserar sig på den tvåspråkigas språkliga *kompetens*. Sociologerna definierar tvåspråkigheten utgående från språkets *funktion*. Sociologer och socialpsykologer är också intresserade av hur talaren och dess omgivning förhåller sig till språken. Deras definition av tvåspråkighet baserar sig således på *attityder*. (Skutnabb-Kangas 1981: 84.)

Tvåspråkighet betyder att man använder och förutsätts använda två språk. En tvåspråkig individ har lärt sig båda språken på ett naturligt sätt i sin miljö. Hos finlandsvenskarna är tvåspråkighet nuförtiden en allmän egenskap, antalet människor som endast talar svenska i Finland är litet. Begreppet tvåspråkighet är dock ett flerdimensionellt begrepp och därför svårt att definieras entydigt. (Nuolijärvi 1991: 15; Tandefelt 1988: 14.)

Olika definitioner av tvåspråkighet kan grupperas såsom man kan gruppera definitioner av modersmål, enligt kriterierna. En person som har en infödd kompetens i sina språk och som omväxlande kan använda två språk i olika talsituationer är tvåspråkig. En person som bara kan förstå men inte producera ett annat språk kan också anses vara tvåspråkig. För att undvika missförstånd måste begreppet varje gång definieras. (Skutnabb-Kangas 1986: 53–54; Tandefelt 1988: 14.)

Skutnabb-Kangas använder termerna *ursprung*, *kompetens*, *funktion* och *attityder* när hon definierar begreppen tvåspråkighet och modersmål. Denna indelning underlättar förståelsen av skillnaden mellan olika synvinklar av tvåspråkighet (se tabell 2).

Tabell 2. Definition av modersmål och tvåspråkighet (Skutnabb-Kangas 1981: 94)

<i>Kriterium</i>	<i>Modersmålet är</i>	<i>Den är tvåspråkig som</i>
<i>Ursprung</i>	har lärt sig först (har etablerat sina första långvariga språkliga kontakter på)	<i>a</i> har lärt sig två språk i familjen av infödda talare ända från början <i>b</i> har använt två språk parallellt som kommunikationsmedel ända från början
<i>Kompetens</i> färdighetsnivå behärskning	behärskar bäst	<i>a</i> behärskar två språk fullständigt <i>b</i> behärskar två språk som en (motsvarande) infödd <i>c</i> behärskar två språk lika bra <i>d</i> kan producera fullständiga meningsfulla yttranden på det andra språket <i>e</i> har åtminstone någon kännedom om kontroll av det andra språkets grammatiska struktur <i>f</i> har kommit i kontakt med ett annat språk
<i>Funktion</i> användning	använder mest	<i>a</i> använder (eller kan använda) två språk (i de flesta situationer) i enlighet med sina egna önskemål och samhällets krav
<i>Attityder</i> identitet identifikation	<i>a</i> identifierar sig med <i>b</i> identifieras av andra som infödd talare av	<i>a</i> identifierar sig själv som tvåspråkig/med två språk och/eller två kulturer (eller delar av dem) <i>b</i> av andra identifieras som tvåspråkig/som infödd talare av två språk

3.2 Olika typer av tvåspråkighet

Begreppet 'tvåspråkighet' kan definieras på två sätt: individuell tvåspråkighet och social tvåspråkighet. I detta avsnitt berättar jag närmare om definitionerna av dessa två.

3.2.1 Individuell tvåspråkighet

Individuell tvåspråkighet syftar till en individs förmåga att använda två eller flera språk som ett socialt kommunikationsmedel. För att en individ skall kunna använda två olika språk måste det finnas två olika talgemenskap, men det behöver inte betyda att det finns ett tvåspråkigt samhälle. (Mackey 2000: 26, Wei 2000: 494.)

Enligt Tandefelt (1988: 14) avser språkfärdighet individens kompetens i ett visst språk. Detta innebär att individen måste behärska språkets regler och ordförråd. Ett vardagligt samtal och abstrakta invecklade tankeprocesser förutsätter två olika aspekter av språk. Jim Cummins (1984) presenterade sin syn på de två funktionerna i språkförmågan, nämligen BICS (Basic Interpersonal Communicative Skills) and CALP (Cognitive and Academic Language Proficiency.) BICS, dvs. grundläggande mellanmännisklig kommunikativ förmåga, och CALP dvs. kognitiv/skolframgångsrik språkfärdighet utvecklas oberoende av varandra. Skutnabb-Kangas (1986: 16, 1981: 113) använder samma system och kallar BICS för *yfflyt* och CALP för *tankeverktyg*.

Yfflyt (BICS) är förmågan att tala ett språk flytande, med en äkta accent, om vanliga konkreta vardags saker, i ansikte-mot-ansikte situationer som inte är särskilt krävande och där man får ledtrådar från sammanhanget. Tankeverktyg (CALP) är förmågan att använda språket som verktyg för tanken vid problemlösning i intellektuellt krävande situationer. Yfflyt och tankeverktyg utvecklas på olika sätt hos enspråkiga och tvåspråkiga barn, det finns stora skillnader i barns språkanvändning i tankeverktygsdelen. (Skutnabb-Kangas 1986: 61, 1981: 113.)

Det finns olika sätt på vilka man kan lära sig ett andraspråk. I simultan tvåspråkighet eller tidig tvåspråkighet utvecklas två språk samtidigt i hemmet ända från

spädbarnsålder. Om andraspråket däremot tillägnas senare än förstaspråket t.ex. i skolan eller i daghemmet, handlar det om successiv tvåspråkighet. (Sundman 1998: 44–45.)

Sammansatt tvåspråkighet uppstår genom simultan tvåspråkighet. Här är språkens semantiska system mer eller mindre gemensamma och språken är starkt sammankopplade. När båda språken är lagrade i personens minne som avskilda enheter gäller samordnad tvåspråkighet. Samordnad tvåspråkighet förekommer då språken lärs vid olika tider och i två avskilda miljöer med olika kulturella kontexter. Detta sker genom sen tvåspråkighet som betyder att inläringen av det andra språket börjar betydligt senare, kanske i vuxen ålder. (Sundman 1998: 45–46.)

Om man lär sig andraspråket utöver sitt modersmål och blir tvåspråkig, kallas det för additiv tvåspråkighet. I fall inläringen av ett nytt språk sker på bekostnad av modersmålet, alltså att det nya språket dominerar, är det fråga om subtraktiv tvåspråkighet. Additiv tvåspråkighet är typisk för dem vars första språk har hög status i samhället som t.ex. landets majoritetsspråk. Subtraktiv tvåspråkighet kan bli resultatet av att barnet är tvunget att byta språkmiljö och gå i skolan på främmande språk. (Skutnabb-Kangas 1986: 45, Sundman 1995: 39, 1998: 46-47, Tandefelt 1988: 14.)

3.2.2 Social tvåspråkighet

Social tvåspråkighet eller ”diglossi” etablerades av lingvisten Charles Ferguson (1959). Social tvåspråkighet innebär att språkanvändare i ett samhälle använder två språk men i olika situationer samt att enskilda människor inte nödvändigtvis talar fler än ett språk. Med termerna majoritets- och minoritetsspråk syftar man i första hand på dominansförhållandet mellan språken. Majoritetens språk talas inte alltid av fler individer än minoritetens, då gäller det vilken grupps språk som används mest i de viktigaste sammanhangen. (Haugen 1987: 17.)

Språkbyte är en process där en talare av ett språk kommer i kontakt med och tvingas lära sig och behärska ett annat språk. Oftast åsyftas en situation där de båda grupperna är ojämlika på ett politiskt och ekonomiskt plan. Den ena gruppen är dominerad av den

andra gruppen. Om den dominanta gruppen är fler till antalet, är den i majoritet. (Tandefelt 1988: 15.) Haugen (1987: 334) och Tandefelt (1988: 17) har illustrerat ett språkbyte på följande sätt:

$$A > Ab > AB > aB > B$$

A är minoritetsspråket och B majoritetsspråket. Språkbytet från A till B går via en tvåspråkig situation, AB. Ab och aB beskriver ojämna situationer där det ena språket dominerar det andra. Hela den här processen sker inom en och samma generation men vanligtvis sker den under flera generationers tid. (Tandefelt 1988: 18.)

Resultatet av språkbyte är språkförlust. Språkförlusten kan beskrivas som en process som startas med en växande osäkerhet i det svagare språket, och det avslutas när ingen färdighet i det aktuella språket längre existerar. Språklustprocessen kan ses som en spegelbild till en språkinlärningsprocess. (Tandefelt 1988: 14.)

Språkmiljö är en enhet av individer som bildar ett kommunikativt nätverk. I miljöns språkliga repertoar ingår olika språk och varieteter. Språkbrukarna har en gemensam uppfattning om när ett visst språk skall användas. Språkmiljön innefattar också den språkliga service som finns att tillgå på majoritets- och minoritetsspråket t.ex. skola, kyrka, massmedier, bibliotek, information och tjänster av olika myndigheter. I ett flerspråkigt samhälle följer valet av språk formella och informella normer. (Tandefelt 1988: 15-16.)

I min undersökning har språkmiljön en relativ stor betydelse eftersom Finland är ett land med två nationalspråk och framför allt för att Vasa är en tvåspråkig stad, där språkmiljön erbjuder flera möjligheter att dagligen komma i kontakt med både finska och svenska i flera olika sammanhang.

3.3 Funktionell tvåspråkighet

Språket kan inte skiljas från den kontext där det används. Kommunikationen bygger på språkets struktur och på den sociala kontexten, alltså *vem säger vad till vem i vilka situationer* (Fishman 1965). I det sociala sammanhanget övervägs hur individen använder och fungerar på två språk. Fishman (1965) talar här om funktionell tvåspråkighet.

När man undersöker funktionell tvåspråkighet är meningen att kartlägga språkanvändning i möten mellan människor (targets) och i olika sammanhang, miljöer (domäner) (Baker 2006: 5). Berglund (2008: 62) lyfter fram termen *domän* som ett funktionellt eller tematiskt område för språkbruket. Med domän avser Berglund en språklig kontaktyta, ett användningsområde. Kompetensen inom dessa olika användningsområden kan variera hos en person (Baker 2006: 11). Baker använder termen funktionell tvåspråkighet för att beskriva en människas agerande inom en språkdomän genom produktion och reception av språk, d.v.s. det aktiva skrivandet, läsandet och lyssnandet inom olika domäner (Baker 2001: 13).

I min undersökning kan funktionell tvåspråkighet betraktas som den förmåga studenterna tillägnar sig genom tvåspråkig utbildning muntligt och skriftligt genom att lyssna på undervisning på svenska samt genom att själv använda svenska i studierna.

Fishman (1965: 68–72) betonar att faktorer som grupp, situation och innehåll är viktiga när man studerar den funktionella tvåspråkigheten. Fishman betonar att en samtidig studie av dessa faktorer är närmast omöjligt. Fokuserar man på en av dessa faktorer kan man öka förståelsen för den tvåspråkiga kommunikationens språkmönster och på det sättet även förutspå det individuella språkvalet i olika sammanhang. Att studera den relativa språkanvändningen är speciellt ändamålsenligt när syftet är att undersöka hur språket kan bevaras.

Begreppet funktionell tvåspråkighet används ofta i diskussioner om språkbadsundervisning. Målet för språkbadsundervisningen är att eleverna ska bli

funktionellt tvåspråkiga (EDU.fi 2010) Målet för den tvåspråkiga undervisningen i min undersökning är likaså funktionellt tvåspråkiga studenter, som klarar av att använda båda inhemska språken i vardagliga sammanhang samt i mer specifika situationer inom det egna specialiseringsområdet.

4 TVÅSPRÅKIGHET I EN UTBILDNINGSKONTEXT

Tvåspråkighetens betydelse i samhället och i utbildningen växer i och med att landsgränser suddas ut i det moderna samhället. Även gränserna mellan språk- och innehållsundervisning suddas ut genom att det implementeras olika program som kombinerar språk med innehåll. I detta avsnitt diskuterar jag olika sätt att implementera tvåspråkighet i utbildning. Dessutom diskuterar jag substansundervisning på främmande språk på högskolenivå. Jag diskuterar projektet TMF i avsnitt 4.1, språkbad som undervisningsmetod tar jag upp i avsnitt 4.2. I avsnitt 4.3 diskuterar jag CLIL, avsnitt 4.4 handlar om tvåspråkig ämneskompetens som kan nås via högskolestudier. Avsnitt 4.5 handlar om EMI-undervisning och avsnitt 4.6 handlar om språkkunskaper i arbetslivet.

Grunden till flera undersökningar om substansämnesundervisning på främmande språk har varit den så kallade Bolognadeklarationen. Bolognadeklarationen fastslogs av flera länder år 1999. Avsikten med deklarationen är att likrikta den högre utbildningen i Europa och möjliggöra en större rörelsefrihet för studerande i Europa. Bolognadeklarationen är tänkt att vara fullt genomförd 2010 (Bologna Process 2007). Som ett led i dessa förberedelser har många högskolor och universitet beslutat använda sig av engelska som undervisningsspråk i olika kurser. Detta gäller i synnerhet de nordiska länderna. (Airey 2009: 115.)

4.1 Projektet TMF

Projektet *Tvåspråkigheten och det mångkulturella Finland* – utbyte och utmaningar i ett framtidsperspektiv (TMF) är ett nationellt samarbetsprojekt mellan två universitet i Finland: Uleåborgs universitet och Vasa universitet. Projektets syfte är att ”studera vilken slags verksamhetskultur och vilka slags verksamhetsbetingelser som bäst stödjer tvåspråkighet i det finländska samhället.” (Vasa universitet 2010c.)

Projekt sägs utgöra ”ett bidrag till den språk- och kommunikationsforskning som betonar det samhällseliga i ett språksociologiskt perspektiv. I fokus står olika

språkmiljöer där villkoren för två- och flerspråkigheten varierar: statliga myndigheter, kommuner och föreningar. Målet för projektet är enligt dokumenten att ”producera 1) ökad kunskap om hur tvåspråkigheten fungerar i praktiken i olika mångkulturella kontexter, 2) ökad förståelse för vilka slags utmaningar för tvåspråkigheten som existerar inom olika sfärer i samhället och 3) insikt i hur dagens verksamhetskulturer och -miljöer bäst kan stöda tvåspråkigheten så att den bevaras och utvecklas med tanke på framtiden.” (Vasa universitet 2010c.)

Forskargruppen BiLingCo leds av professor Nina Pilke vid Vasa universitet. Forskargruppen grundades i samband med projektet TMF och den har också ansvaret för undersökningarna inom projektet. Projektet TMF fokuserar på de viktigaste utmaningarna som tvåspråkigheten står inför, både nu och i framtiden. Min avhandling faller under delprojektet tvåspråkighet inom utbildningssektorn. (Vasa universitet 2010c.)

4.2 Språkbud

Olika metoder inom språkbud kan tänkas vara relevanta om man vill inleda ett tvåspråkigt studieprogram. Tidigt fullständigt språkbud är ett undervisningsprogram där elever i åldern 3–17 år ur majoritetsspraksgruppen får under en stor del av sin skolgång undervisning på områdets minoritetsspråk t.ex. svenska för finskspråkiga barn i Finland. (Bergroth 2007: 15). Initiativet till att inleda språkbud i Vasa togs av stadsförvaltningen i Vasa i juni 1986. Språkbud inleddes hösten 1997. I Vasa tillämpas tidigt fullständigt språkbud, som inleds för finskspråkiga barn i daghem när barnen är fem år. Undervisningen sker till största delen på svenska men användningen av finska i undervisningen ökar gradvis under skolåren. De sista åren i högstadiet sker hälften av undervisningen på svenska och hälften på finska. Språkbudselever får även undervisning i andra språk. (Vasa universitet 2010d.)

Vasa universitet har forskat i språkbud ända sedan språkbudet inleddes i Finland. Vid Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet finns sedan 1997 Centret för språkbud och tvåspråkighet. Centrets främsta uppgift är att bedriva forskning inom området två-

och flerspråkighet med speciell tonvikt på tidigt fullständigt språkbildning i svenska. Centrets forskare deltar även i utbildningen och fortbildningen av studerande inom området flerspråkighet samt ger information om språkbildning och flerspråkighet. (Vasa universitet 2010d.)

I språkbildningsprogrammet i Vasa tar man vara på den tvåspråkiga omgivningen och den möjlighet som finns att naturligt kommunicera på två språk. Närheten till forskarna vid Vasa universitet ger en unik möjlighet till samarbete mellan forskarna och lärarna, vilket bidrar till konstant utveckling av språkbildning. Vid Vasa universitet tillämpas språkbildning även i vuxenstudier. (Vasa universitet 2010d.)

Trots att tidigt fullständigt språkbildning ordnas för yngre elever och skiljer sig från metoder man tillämpar i högskolorna, är erfarenheterna av tidigt fullständigt språkbildning viktiga för fackspråkligt språkbildning (Bergroth 2007: 15–16). Mari Bergroth vid Vasa universitet har undersökt fackspråkligt språkbildning. Hennes doktorsavhandling *Språkplanering vid en tvåspråkig yrkeshögskola, exemplet fackspråkligt språkbildning* (2007) handlar om tillämpning av fackspråkligt språkbildning vid Mellersta Österbottens yrkeshögskola. Bergroth påpekar att de grundläggande principerna, dvs. synen på lärarens och studerandenas roll, är de samma både i tidigt fullständigt språkbildning och i fackspråkligt språkbildning. En betydande likhet enligt Bergroth är också att både språk och innehåll spelar en viktig roll i undervisningen. (Bergroth 2007: 16.)

Vuxenspråkbildning inom ramen för språkundervisningen är en speciell form av fackspråkligt språkundervisning. Vid Vasa universitet startades vuxenspråkbildning för att öka studerandenas motivation att studera svenska. Det är vanligt att studerandena upplever språkundervisningen som mer givande om innehållet i den anknyter till det egna fackområdet. I vuxenspråkbildningsgrupperna vid Vasa universitet utgår man från tanken att studerandena är aktiva och att de själva kan ställa upp mål och välja arbetssätt för kursen. Studerandena tar själva ansvar för sin inläring och kontakterna till den tvåspråkiga miljön utanför klassrummets väggar är viktiga. (Bergroth 2006: 17.) I vuxenspråkbildning inom ramen för språkundervisningen utgår man från lärarautonomin och studenterna får själva ställa upp mål för undervisningen. De får också själva genomföra

och utvärdera projekt som hjälper dem att uppnå målen. (Haagensen 2007, Sipola 2006.)

Sipola påpekar att studenterna i vuxenspråkbad gärna vill öva upp sina muntliga färdigheter, men att de också vill att uppmärksamhet fästs vid språkriktighet. Studenterna är dock sparsamma när det gäller hurdana innehållsliga mål de vill ha för kursen. (Sipola 2006: 50,78.)

Ämnesundervisningen via andraspråk eller främmande språk är en undervisning som ges i de studieprogram som undervisas på ett annat språk än studerandenas modersmål. Den största skillnaden till fackspråkligt språkbad är att undervisningen ges på främmande språk främst på grund av internationaliseringen, inte på grund av förbättrade möjligheter till språkinläring. (Rauto 2004: 245–246.)

Målet för vuxenspråkbad är att integrera språk och ämne i någon mån. Met presenterar ett kontinuum där man placerar in olika språk- och ämnesintegrerade program. Den ena ytterligheten består av språkbetingade språkprogram (*language driven language programs*) och den andra av innehållsbetingade språkprogram (*content-driven language program*). Enligt Met (1998: 40–41) är det tidiga fullständiga språkbadet ett innehållsbetingat program där både språk och innehåll är lika viktiga mål för undervisningen. Integrationen av språk och ämne i fackspråkligt språkbad beror mycket på studerandenas bakgrund och även språklärarens kännedom om studerandenas fackområde (Puskala 2003: 15).

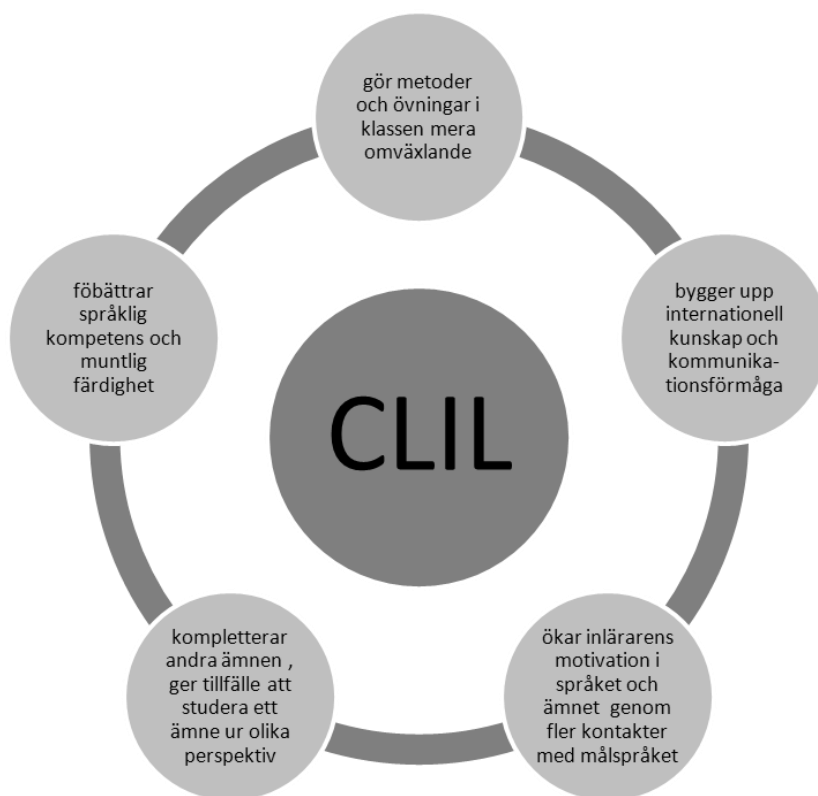
Vid sidan av språkbadsforskningen har man vid Vasa universitet utvecklat olika metoder för undervisning av andraspråket. FinTandem-programmet är en språkkursmodell som baserar sig på tandemläring, där man lär sig språket genom att använda det med en modersmålstalare. (FinTandem 2008). Katri Karjalainen (2008) vid enheten för nordiska språk vid Vasa universitet har publicerat undersökningar om FinTandem och skriver sin doktorsavhandling om tandemläringen utgående från FinTandem-projektet.

4.3 CLIL

År 1994 presenterades en term för att svara till de behov som den snabbt utvecklande metoden språkundervisningen var i behov av. Termen *CLIL, Content and Language Integrated Learning* (se avsnitt 2.2) har sedan etablerats och blivit en av de mest innovativa metoderna inom språkinläringen på 2000-talet. (Mehisto 2008: 9.)

Den svenska motsvarigheten för termen CLIL heter Språk- och innehållsintegrerad *inläring, SPRINT*, men jag har valt att använda den engelska termen i min undersökning eftersom det är den som finns i mina källor och jag vill undvika att byta mellan den engelska och den svenska termen. CLIL-strategin är ett verktyg för undervisning och inläring av språk och innehåll. CLIL är dock inte bara att lära sig ett *språk genom innehåll*, utan också tvärtom, lika viktigt som det är att lära sig språk är det att lära sig det som sägs på undervisningsspråket d.v.s. *innehåll genom språk*. CLIL är en nyckel som låser upp dörren till den konstant ändrande världen.

CLIL underlättar interkulturell kommunikation, internationalisering, arbetskraftens mobilitet samt hjälper människor att anpassa till olika sociala omgivningar. (Europeiska kommissionen Generaldirektorat utbildning och kultur 2010.) I följande figur vill jag presentera synpunkter som gör CLIL-metoden till ett effektivt sätt för studenterna att lära sig språk genom innehållsämnen.

Figur 6. Synpunkter till CLIL som undervisningsmetod

CLIL-metoden hör till den Europeiska Kommissionens flerspråkighetsprogram och den genomförs på alla utbildningssektorer från grundskolan till vuxenundervisning och högre utbildning. Lärare som undervisar med CLIL-metoden är inte vanliga språklärare utan specialister inom sitt eget område. De talar vanligtvis målspråket flytande, som tvåspråkiga eller infödda talare. Meningen med språk- och innehållsintegrerad inläring är att inlära ska lära sig ett ”icke-språkligt” substansämne samtidigt som de lär sig att använda det främmande språket. (Europeiska kommissionen. Generaldirektorat Utbildning och kultur 2010.)

Som figur 6 visar är en av CLIL-metodens fördelar att den hjälper att bygga upp interkulturell kunskap och förståelse samt utvecklar internationell kommunikationsförmåga. Detta är en viktig synpunkt med tanke på studenternas kontakter i arbetslivet. Genom att CLIL-undervisningen är en bra metod med tanke på studierna och arbetslivet ökar den också motivation till att lära sig språket och ämnet.

Dessutom förbättrar CLIL språklig kompetens och muntlig färdighet och utvecklar intresse för flerspråkighet. CLIL kompletterar också andra ämnen i stället för att konkurrera med dem och den ger dessutom tillfälle att studera ett ämne ur olika perspektiv.

Genom att man kombinerar språk och innehåll i undervisningen kräver CLIL-metoden inga extra undervisningstimmar. Dessutom får inläraren mera kontakt och mera omväxlande kontakt med målspråket. CLIL kan också liva upp lektioner genom att göra metoder och övningar i klassen mera omväxlande. De synpunkter som EU-kommissionen presenterar som CLIL-metodens fördelar i figur 6 stämmer bra överens med informanternas svar om vad de anser att tvåspråkiga studier ger, resultaten visas i tabell 5 (se avsnitt 5.2.1).

CLIL-strategin tillämpas på olika nivåer av utbildning, allt från undervisning i låg- och högstudier till gymnasie-, yrkes- och högskoleutbildning. CLIL är en paraplyterm som kan tillämpas på flera olika sätt och genom olika program, programmen kan variera från t.ex. språkbud, tvåspråkig utbildning, flerspråkig utbildning, språkdusch samt berikade tvåspråkiga program. Dessa program varierar i längden samt i intensiteten. (Mehisto 2008: 12–13.)

Vid Vasa universitet har man redan erfarenhet av såväl utvecklingen som undervisningen av olika program där CLIL-metoden tillämpas. Enheten för nordiska språk har från 1987 varit med om att utveckla den tidiga fullständiga språkbudsmetoden som tillämpas i Finland i dag. Utifrån det projektet har man grundat Centret för språkbud och flerspråkighet som fungerar vid Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet. (Vaasan yliopisto 2009.)

I mars 2010 ordnades ett intressant internationellt seminarium vid Vasa finska yrkeshögskola om CLIL inom olika nivåer av utbildning. I seminariet presenterades flera intressanta undersökningar om utbildning på engelska i olika nivåer i olika delar av världen. Resultaten var intressanta och lovande med tanke på en tvåspråkig utbildning på finska och svenska vid Vasa universitet. Resultaten visade att studenterna kan vara

misstänksamma när det gäller inledandet av en tvåspråkig utbildning, men när de väl kommer igång med en tvåspråkig utbildning och speciellt efter utbildningen märker de vilka färdigheter de har fått och vilken nytta en tvåspråkig utbildning ger i arbetslivet.

4.4 Tvåspråkig ämneskompetens via högskolestudier

Syftet med John Aireys undersökning var att undersöka lärande på engelska och svenska inom högskolefysik i Sverige. Inledningsvis nämner Airey att det finns väldigt lite forskning kring hur bytet av undervisningsspråk påverkar ämneslärandet. Han säger också att relationen mellan språk och ämne är synnerligen problematisk och komplex – även när undervisningen sker på studenternas modersmål. (Airey 2009: 115.)

Ett antal forskare som också Airey nämner i sin doktorsavhandling har pekat på ett både centralt och komplext förhållande mellan språk och ämneslärande, trots det finns det enligt Airey mycket litet nordisk forskning som skulle diskutera och belysa övergången till engelska som undervisningsspråk inom den högre utbildningen. (Airey 2009: 116.) Samma gäller forskning som skulle diskutera övergången till svenska inom högre utbildning för studenter som har finska som modersmål. Här fungerar min avhandling pro gradu som en pilotundersökning. Jag undersöker studenternas värderingar av och antaganden om en övergång till tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet.

Airey har i sin undersökning koncentrerat sig på studenters erfarenheter och lärandemönster när de undervisas på svenska respektive engelska. Dokumenteringen skedde genom videoinspelning av lektioner och med hjälp av intervjuer på fem kurser vid två svenska högskolor. Metoden som tillämpades vid intervjuerna heter stimulerad hågkomst där valda delar av videoinspelningarna av lektionerna visades för studenterna, därefter fick de berätta hur de gjorde, vad de tänkte just då och hur de upplevde det material som behandlades. Studenternas erfarenheter av undervisningsmaterialet samlades in både på svenska och engelska och därmed fanns möjlighet att både undersöka hur studenter förstår, beskriver och förklarar fysiska fenomen på båda språken och att söka kopplingar mellan dessa kompetenser och undervisningsspråket. (Airey 2009: 117.)

Aireys avhandling tar upp och försöker besvara intressanta forskningsfrågor av vilka följande tre är intressanta för min undersökning:

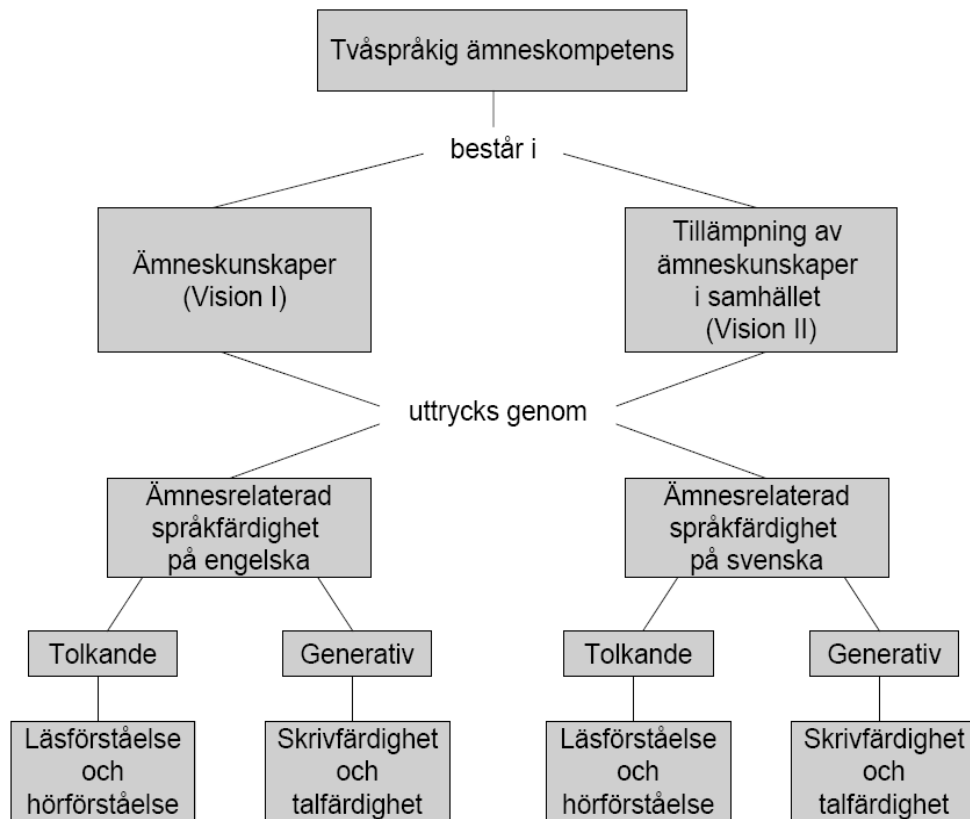
1. Hur upplever svenska studenter skillnaderna mellan fysiklektioner som ges på engelska respektive svenska?

Undersökningen visar att det finns ett antal skillnader i sättet som svenska fysikstudenter upplever lektioner när de ges på svenska respektive engelska, men studenterna märker för det mesta inte själva dessa skillnader. När undervisningen skedde på engelska ställde och besvarade studenterna i denna studie färre frågor och de berättade att det var svårare att följa lektionens 'röda tråd' samtidigt som de antecknade. Studenterna anpassade sig till situationen genom att ställa frågor efter lektionen. Bytet av undervisningsspråk förändrade också studenternas studievanor: 1) de antecknade inte längre under själva lektionen, 2) de läste genom studiematerialet före lektionen, eller i sämsta fall 3) de använde lektionen för mekanisk avskrivning som sedan (kanske) bearbetades efter lektionen. (Airey 2009: 118.)

2. Vilka underförstådda attityder till den tvåspråkiga ämneskompetensen står att finna i universitetskurser i naturvetenskap?

Airey definierar begreppet "ämneskompetens" som både *förmågan att arbeta inom ämnet* och *förmågan att tillämpa ämnet* i det dagliga livet. Vidare förklarar han att när målet med högskolestudierna är att frambringa ämneskompetenta studenter, kan förhållandet mellan ämneskompetens och språk förklaras med termen *tvåspråkig ämneskompetens*. Den tvåspråkiga ämneskompetensen kan indelas i *tolkande* (lyssnande och läsande) och *generativa* (talande och skrivande) komponenter. Airey betonar att det är viktigt att varje kursplan för högskolan tydligt beskriver den sammansättning av tvåspråkig ämneskompetens som eftersträvas. (Airey 2009: 120.)

Där kan tre faktorer kombineras: visionen (I och II), språket (engelska och svenska) och typen av ämneskompetens (tolkande/generativ) (Airey 2009: 120). Aireys modell för beskrivning av tvåspråkig ämneskompetens presenteras i följande figur:

Figur 7. Aireys (2009: 121) modell för beskrivning av tvåspråkig ämneskompetens

Figur 7 presenterar Aireys definitioner av tvåspråkig ämneskompetens samt deras förhållande till varandra. Airey rekommenderar att varje kurs på högskolenivå analyseras utifrån detta språkperspektiv. När man planerar en tvåspråkig utbildning bör man ta hänsyn till både de ämneskunskaper som man vill att studenterna tillgodogör och den språkkompetens som hör samman med dessa kunskaper. Efter att har bestämt detta ska man slå fast med vilken typ av undervisning man kan hjälpa studenterna nå dessa mål. (Airey 2009: 121.)

Den tredje frågan är:

3. Hur påverkas fysikstudenters muntliga, tvåspråkiga ämneskompetens av undervisningsspråket?

Den viktigaste faktorn enligt Airey när man funderar kring bedömningen av tvåspråkig ämneskompetens handlar om validitet. Hur kan man mäta en students förmåga att tala om sitt ämne och hur ser en tillräcklig kompetens ut? (Airey 2009: 122.)

När man har två olika språk till sitt förfogande kan begrepp som saknar en exakt motsvarighet i det ena språket ersättas av kodväxling. Kodväxling sker när man använder sig av ett ord eller en fras från det andra språket. Enligt Airey har nyttan av kodväxling visats av ett stort antal forskare från flera olika bakgrunder. Man menar att användandet av två språk i undervisningen skapar bättre möjligheter för diskussion kring bildandet av kunskap. Airey använder i sin undersökning termen *ofrivillig kodväxling*, som beskriver situationer där kodväxling sker i en enspråkig omgivning. All kodväxling som förekom i hans undersökning bedömdes vara ofrivillig, vilket indikerade att studenternas språk saknade en lexikal motsvarighet till ordet eller frasen ifråga. (Airey 2008: 122.)

Airey konstaterar att för att en student skall anses vara ämneskompetent, måste det han säger vara begripligt från ett ämnesperspektiv, det studenterna säger måste alltså ha ett ämnesinnehåll. Airey bedömde studenternas beskrivningar i förhållande till deras ämnesmässighet enligt en fyrgradig skala. Resultatet visar att när studenterna når över en viss tröskel gällande engelskspråkig ämneskompetens kan de producera likvärdiga beskrivningar av sitt ämne på både engelska och svenska, oavsett vilket språk undervisningen sker på. (Airey 2009: 124.)

Slutligen vill jag presentera de pedagogiska resultat som (Airey 2009: 130) i sin avhandling kommit fram till och som kan tänkas vara viktiga när man planerar en tvåspråkig utbildning:

- 1) Studenter måste få möjlighet att öva användandet av ämnets representationer, fysiska redskap och aktiviteter som en del av deras naturvetenskapliga utbildning.

- 2) Bedömningskriterierna för naturvetenskapliga kurser bör spegla det faktum att ämnesbegrepp representeras av flera semiotiska resurser. Bedömningen bör med andra ord vara autentisk.
- 3) Lärarens roll som expert i ämnesdiskursen bör utnyttjas i större utsträckning. Studenter behöver vägledning i användandet av semiotiska resurser och de behöver samtala med läraren om detta.
- 4) För att förbättra utbildningsmöjligheterna måste föreläsare lära sig att bättre förstå hur en specifik kombination av semiotiska resurser kan representera varje enskilt ämnesbegrepp till fullo.

Aireys undersökning visar lovande resultat samt visar vägen för högskolor som planerar att implementera språk- och innehållsintegrerad metod i undervisningen. Det finns olika problem som skall lösas, alla måste anpassa sig, såväl studenterna som undervisningspersonalen.

4.5 EMI

EMI, English-Medium Instruction är undervisning av ett icke-språkligt ämne genom ett främmande språk, motsvarande program är språkbad och CLIL. English-Medium instruction används inom högre utbildning. EMI har blivit ett allt viktigare verktyg i utbildningen sedan Bolognadeklarationen 1999. Programmet underlättar rörelsen av studenter och arbetskraft, och eftersom ämnen som undervisas är ofta internationella betyder detta att EMI är språkundervisning för professionella ändamål. (Hellekjaer 2009.)

Hellekjaer har med hjälp av en enkät undersökt hurdana problem norska/utländska studenter i EMI-kurser upplever med att förstå engelska jämfört med deras första språk. Undersökningen var en kvantitativ undersökning där man med hjälp av olika självvärderingsfrågor försökte få fram de svårigheter som studenterna själva upplevde. Informanterna var 391 studerande från Oslo universitet, Handelshøyskolen BI, samt

Høgskolen i Oslo. 68 % av informanterna hade norska som L1, för 25 % av informanterna var något annat språk L1. 7 % av informanterna hade engelska som L1 och deras svar togs inte med i undersökningen. (Hellekjaer 2009.)

Frågorna handlade om informanternas språkliga bakgrund, deras motivation, och förståelse av föreläsningar på L1 och engelska. I självevalueringen fick informanterna evaluera vilka svårigheter de hade med undervisningsspråket: språk, förståelse av innehåll, anteckningsteknik, hur beroende de var av visuella hjälpmedel samt behov och möjlighet att ställa frågor. Hellekjaer nämner två viktiga faktorer som ingår i föreläsningsförståelse:

- 1) Språkkompetens
- 2) Strategisk kompetens – kognitiva och metakognitiva strategier, förmåga att utnyttja språkkompetens och kompenseringsstrategier. (Hellekjaer 2009.)

I undersökningen fick informanterna först poäng genom en självevaluering av kunskaper i engelska, dessa resultat jämfördes sedan med hur informanterna upplever EMI kurserna. Resultatet visar att 63 % av informanterna anser att EMI kurser innebär mera arbete än kurser på L1. För 39 % av informanterna innebär det betydligt mycket mera arbete. Ju lägre poäng informanten fick i självevalueringen av kunskaper i engelska desto mödosammare upplevde informanten EMI-kurser. Informanterna värderade visuella hjälpmedel som viktiga. Undersökningen visar också att svårigheter med språket gjorde studeranden mera beroende av visuella hjälpmedel för att kompensera brister i förståelse. (Hellekjaer 2009.)

I en undersökning av Airey och Linder (2006) kom det fram att vissa EMI-studeranden kompenserade svårigheter i förståelse genom att läsa relevant kursmaterial före kursen eller som upprepning efter kursen. Flera informanter förberedde sig också mera för EMI-föreläsningarna än för föreläsningar på L1. Ca 45 % av informanterna hade svårigheter att förstå språket under föreläsningen. Även norska studenter hade svårigheter med språket under EMI-föreläsningar, svårigheter som påverkade deras förståelse av föreläsningen. Det fanns inga skillnader i svårigheter mellan norska och

utländska studenter. Problem som informanterna hade med föreläsningsförståelse var likadana på L1 och engelska. Likaså var studenter lika beroende av visuella hjälpmedel på L1 och engelska. (Hellekjaer 2009.)

Hellekjaer hävdar att den viktigaste faktorn när man planerar en föreläsning är att man använder effektiva föreläsningsmetoder och använder visuella hjälpmedel som stöd oberoende av föreläsningsspråket. Det är även viktigt att föreläsaren talar klart och tydligt. Ordförrådet spelar en stor roll både på L1 och på engelska. Studierna på universitetsnivån innehåller domänspecifik terminologi som hör under olika akademiska genrer och register. Föreläsarna måste lägga extra vikt på att gå igenom nyckelord och begrepp i förväg. Alternativet är att förklara dem under eller efter föreläsningen. Föreläsarna måste se till att det finns utrymme för frågor under föreläsningarna. (Hellekjaer 2009.)

För att hjälpa studerandena att följa föreläsningarna är det viktigt att föreläsningarna är väl strukturerade. Interaktiv strukturering av diskurs spelar också en stor roll, med hjälp av metadiskursiva kommentarer så som ”Nu ska vi se på” eller ”Det jag ska göra nu är” kan föreläsaren hjälpa studeranden att följa föreläsningen. Språk är viktigt i EMI-undervisning. Det är väsentligt att lägga märke till språk för att försäkra och förbättra kvaliteten av EMI-föreläsningar. (Hellekjaer 2009.)

4.6 Språkkunskaper för arbetslivet

Att lära sig via språket är naturligt. Att lära sig ett yrkesspecifikt ämne eller -terminologi via språket kan också vara ett trumfkort i arbetslivet. Studierna är en nyckel till arbetslivet. Studier på två språk kan hjälpa att öppna fler dörrar, de kan ge bredare möjligheter i karriären. Europeiska kommissionens utlåtande om språk i arbetslivet säger att språkkunskaper kan leda till nya karriärmöjligheter, extra försprång när det är dags för befordran eller nya, intressanta arbetsuppgifter. (Europeiska kommissionen 2008). Språkinläringen ska bidra till målet om en större öppenhet mot omvärlden. Den vägledande principen är att alla ska kunna tala två främmande språk förutom sitt modersmål. (Europeiska kommissionen 2010.) I min undersökning kartläggs

studenternas bedömning om deras muntliga och skriftliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet. Resultaten till dessa frågor visas i figur 20 och figur 21 på sidan 62.

För studenter vid Vasa universitet kan studier på två språk tänkas ge fler möjligheter att hitta sin plats i arbetslivet i den tvåspråkiga och svenskspråkiga omgivningen både lokalt och nationellt, men även på nordisk arbetsmarknad. I följande avsnitt kommer jag att närmare se hur studenterna värderar tvåspråkig utbildning med tanke på studier och språkkunskaper och med tanke på Vasa universitet. Dessutom kommer jag att analysera hur studenterna värderar nyttan av tvåspråkig utbildning i arbetslivet. I följande kapitel presenteras forskningsresultaten, studenternas åsikter om och erfarenheter av tvåspråkighet enligt deras svar på enkätfrågorna.

5 STUDENTERNAS ÅSIKTER OM TVÅSPRÅKIG UTBILDNING VID VASA UNIVERSITET

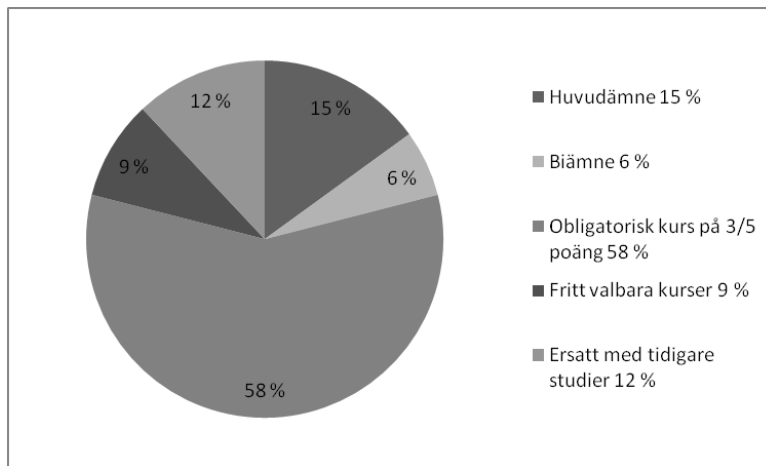
Detta kapitel handlar om mina forskningsresultat. Jag kommer att presentera mina resultat med hjälp av tabeller och figurer. Det faktum att alla tre fakulteter, filosofiska, handelsvetenskapliga samt tekniska fakulteten är väl representerade i materialet ger undersökningen mervärde. Jag kommer i slutet av detta avsnitt att analysera några svar enligt studenternas fakultet för att se om olika studieinriktningar påverkar värderingarna. Avsnitt 5.1 handlar om prestigevärde, om studenternas studier och kunskaper i svenska samt om erfarenheter av tvåspråkighet i tidigare studier och eventuellt i de framtida studierna. Avsnitt 5.2 handlar om instrumentellt värde och tvåspråkig utbildning i ljuset av yrkeskompetens. I sammanfattningen i avsnitt 5.3 redogör jag för de viktigaste punkterna som analysen har producerat med tanke på den eventuella tvåspråkiga utbildningen.

5.1 Prestigevärde

Ett språks prestigevärde har att göra med vilka associationer språket ger och vilka attityder man själv eller omgivningen har till språket, något som i sin tur sammanhänger med utomspråkliga faktorer. Hene presenterar olika språks ställning och attityder till olika språk i det svenska samhället. Hene förklarar hur faktorer som t.ex. språkets politiska och ekonomiska makt, massmediernas roll, språkets synlighet och språkets betydelse för talarna påverkar språkets prestigevärde. (Hene 1997: 143.)

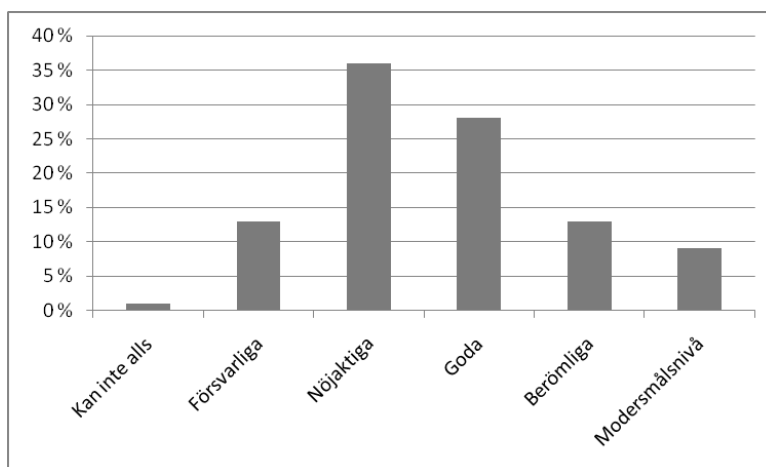
5.1.1 Studier och kunskaper i svenska

Svenskans roll i informanternas studier framgår av figur 8 sidan 48.

Figur 8. Svenskans roll i informanternas studier

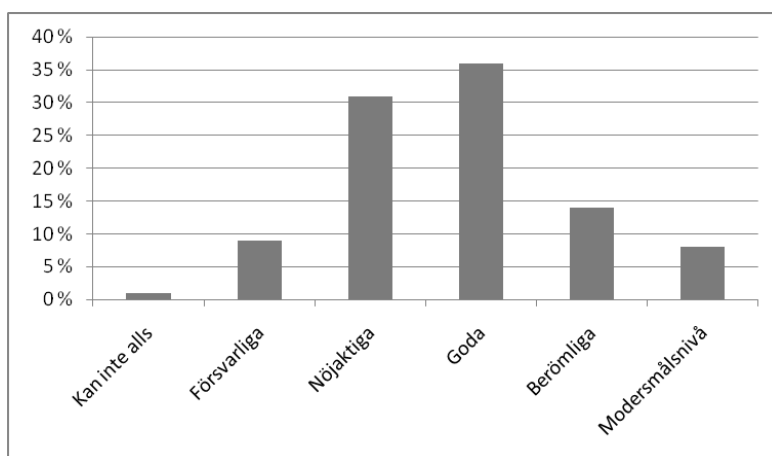
Figur 8 visar att för 58 % av informanterna är svenskan en obligatorisk kurs på antingen 3 eller 5 studiepoäng. För 15 % av informanterna är svenska språket huvudämne. 6 % av informanterna läser svenska som biämne. 12 % har ersatt studierna i svenska med tidigare studier. 9 % av informanterna kommer att läsa eller har läst valfria kurser i svenska utöver den obligatoriska kursen. För klart största delen av informanterna är svenskans roll i studierna således en obligatorisk kurs på 3 eller 5 studiepoäng. Det var också viktigt för undersökningen att studenterna utvärderar sina egna muntliga och skriftliga kunskaper i svenska. Informanterna fick bedöma sina muntliga och skriftliga kunskaper i svenska på en skala från 0 = kan inte alls till 5 = modersmålsnivå.

Figur 9. Informanternas egen bedömning av muntliga kunskaper i svenska

Figur 9 visar att endast 1 % av informanterna svarade att de inte alls kan svenska. Detta förklaras troligtvis av att så gott som alla som går i skola i Finland läser svenska åtminstone under några år på högstadiet. 13 % av informanterna uppskattade sina muntliga språkkunskaper i svenska som försvarliga, 36 % svarade att deras muntliga kunskaper i svenskan är nöjaktiga. 28 % av informanterna svarade att de har goda kunskaper i muntlig svenska. 13 % uppskattade sina kunskaper i muntlig svenska som berömliga och 9 % svarade att deras kunskaper i svenska är på modersmålsnivå.

För undersökningen var det viktigt att också utreda informanternas skriftliga kunskaper i svenskan. Det är viktigt att inför planeringen av en tvåspråkig utbildning undersöka hurdana färdigheter studenterna har för att kunna ta detta i beaktande och lägga vikt på sådana faktorer som bäst stöder utvecklingen av dessa färdigheter. Resultatet av denna analys presenteras i följande figur.

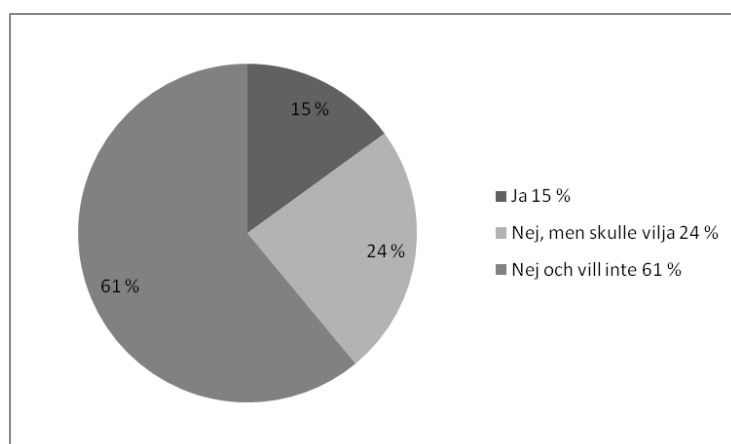
Figur 10. Informanternas egen bedömning av skriftliga kunskaper i svenska

Enligt Figur 10 svarade 1 % av informanterna att de inte alls har skriftliga kunskaper i svenska. 9 % av informanterna anser att de skriftliga kunskaperna är försvarliga och 31 % anser sina kunskaper vara nöjaktiga. 36 %, dvs. majoriteten av informanterna, anser att deras kunskaper i är goda. 14 % av informanterna anser att kunskaperna är berömliga och 8 % anser att deras skriftliga kunskaper är på modersmålsnivå.

Studenternas bedömning av de muntliga och skriftliga kunskaperna är jämlika i kategorin *kan inte alls*, andelen informanter i båda grupperna är 1 %. Skillnaderna i språkkunskaper finns i kategorierna *nöjaktiga*, *försvarliga* och *goda*. I kategorin *försvarliga* är andelen informanter 4 % större i fråga om muntliga kunskaper än i skriftliga. I kategorin *nöjaktiga* muntliga kunskaper är andelen informanter 5 % större än i kategorin *nöjaktiga* skriftliga kunskaper. I kategorin *goda* är andelen skriftliga kunskaper 8 % större än i muntliga kunskaper. 14 % av informanterna bedömer sina muntliga kunskaper i svenska som berömliga medan motsvarande svar för skriftliga kunskaper är 13 %. 9 % av informanterna bedömer sina muntliga kunskaper som modersmålsnivå medan motsvarande svar för skriftliga kunskaper är 8 %. En intressant observation är att informanterna verkar vara säkrare på sina skriftliga kunskaper än på sina muntliga kunskaper svenska.

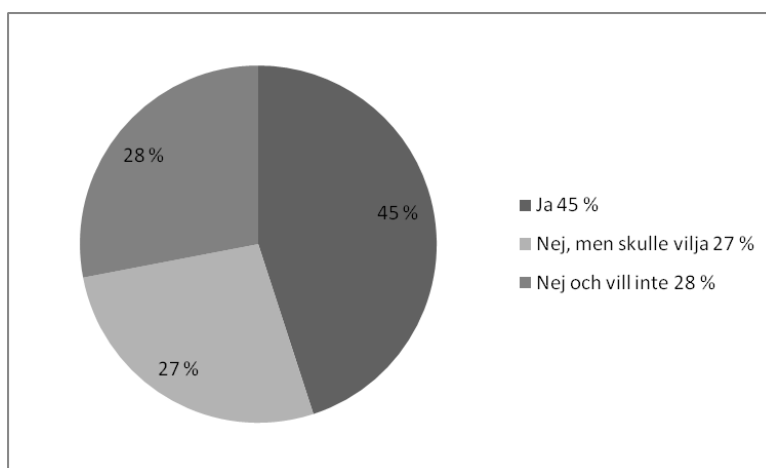
5.1.2 Erfarenheter av tvåspråkighet

Studenternas erfarenheter av tvåspråkighet i Vasa diskuteras i detta avsnitt. Som tvåspråkig studiestad bjuder Vasa på flera möjligheter att använda svenska, i studierna, i arbetet och på fritiden i form av olika aktiviteter. Jag ville med hjälp av olika påståenden i enkäten undersöka hurdana erfarenheter av tvåspråkighet studenterna har. Det finns nio påståenden och de berör allt från tvåspråkighet i studier, i arbetsliv, i hobbyer till tvåspråkighet i kontakt med vänner.

Figur 11. Har studerat ett substansämne på svenska vid Vasa universitet

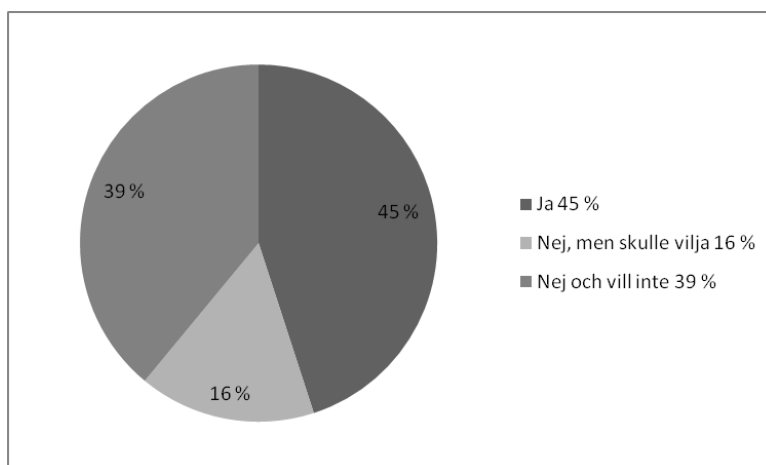
Resultatet i figur 11 visar att enligt undersökningen har 15 % av informanterna studerat ett substansämne på svenska vid Vasa universitet och 24 % skulle vilja göra det. 61 % av studenterna svarade att de inte skulle vilja studera ett substansämne på svenska vid Vasa universitet. Endast få informanter har studerat enskilda kurser vid Hanken (0,3 %) eller Åbo Akademi (3 %). Intresset för att eventuellt studera vid Hanken eller Åbo Akademi var relativt högt, 27 % respektive 34 %. Majoriteten informanter svarade dock att de inte har och inte heller skulle vilja studera kurser vid Åbo Akademi (62 %) eller Hanken (73 %).

Figur 12. Använder svenska på arbetsplatsen

Av figur 12 framgår att 45 % av informanterna använder svenska på arbetsplatsen och 27 % skulle vilja göra det. 28 % talar inte svenska på arbetsplatsen och skulle inte heller vilja göra det. 57 % av informanterna har svenskspråkiga vänner, 30 % skulle vilja ha svenskspråkiga vänner, endast 12 % svarade att de inte har och inte heller skulle vilja ha svenskspråkiga vänner.

I följande figur presenteras resultatet av hur många informanter som bor på ett svenskspråkigt område.

Figur 13. Är bosatt på ett svenskspråkigt område

Av resultatet i figur 13 framgår att 45 % av informanterna har svarat att de bor på ett svenskspråkigt område. Här väcker den stora andelen fråga om studenterna kanske har uppfattat Vasa som ett svenskspråkigt område. Vasa är inte ett svenskspråkigt utan ett tvåspråkigt område. 16 % av informanterna svarar att de skulle vilja bo på ett svenskspråkigt område, 39 % skulle inte vilja göra det.

51 % av informanterna läser tidningar på svenska. Många informanter har enligt denna undersökning olika typer av kontakter på svenska, både i skolan, på arbetsplatsen och i hobbyer. Jag kommer i sammanfattningen att reflektera över frågan om vad som kan vara orsaken till att man förhåller sig tämligen negativt till att studera ett substansämne på svenska vid det egna universitetet även om svenskan är en del av vardagen för en relativt stor andel av informanterna.

5.1.3 Tvåspråkighet i framtida studier

I undersökningen kartläggs även olika sätt som informanterna kunde tänka sig studera tvåspråkigt. När man planerar en tvåspråkig utbildning måste man ta hänsyn till studenternas åsikter om på vilket sätt och i hur stor omfattning de kunde tänka sig studera tvåspråkigt. Resultatet av denna analys visas i följande tabell.

Tabell 3. Tvåspråkigt kunde jag studera

Tvåspråkigt kunde jag studera	helt eller delvis av samma åsikt	varken av samma eller av annan åsikt	helt eller delvis av annan åsikt	kan inte säga
Fritt valbara studier	70 %	8 %	19 %	3 %
Enskilda kurser i biämnet	57 %	7 %	34 %	3 %
Vissa kurser inom allmänna studier	53 %	10 %	34 %	2 %
Enskilda kurser i huvudämnet	50 %	8 %	37 %	3 %
Alla grundstudier	25 %	7 %	64 %	5 %
Alla ämnesstudier	23 %	8 %	64 %	5 %
Alla fördjupade studier	22 %	7 %	65 %	5 %
Magisterprogram	25 %	6 %	63 %	6 %

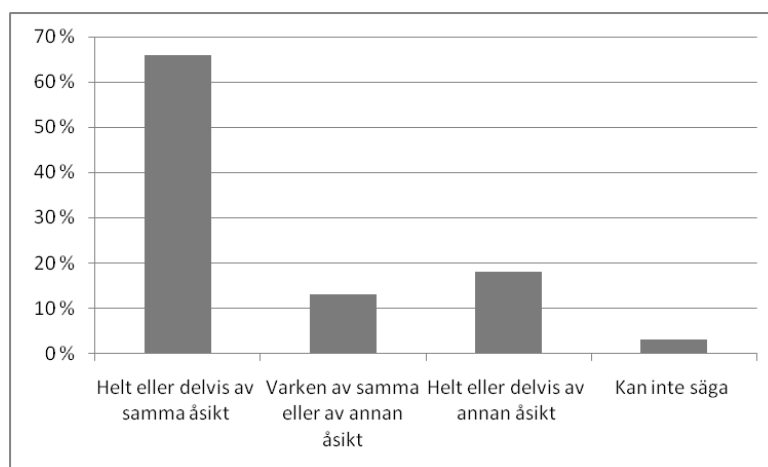
Tabell 3 visar att majoriteten, 70 % av informanterna, ställer sig positivt till att läsa fritt valbara studier tvåspråkigt. Resultatet visar att intresse för tvåspråkiga studier finns. Hälften av informanterna, 50 %, ställer sig positivt till att studera tvåspråkigt enskilda kurser i huvudämnet. 57 % av informanterna kan tänka sig att studera enskilda kurser i biämnet tvåspråkigt och 53 % kan tänka sig att studera vissa kurser inom allmänna studier tvåspråkigt. Majoriteten, 70 % av informanterna ställer sig positivt till att läsa fritt valbara studier tvåspråkigt. Intresset är starkare i fråga om enskilda och fritt valbara studier än det är i fråga om större studiehelheter. Till påståendet om att tvåspråkigt studera alla grund- ämnes- eller fördjupade studier ställde sig närmare 65 % av informanterna negativt. Det är dock intressant att nästan en fjärdedel av informanterna kunde tänka sig studera alla grundstudier eller t.o.m. ett helt magisterprogram tvåspråkigt.

I slutdiskussionen kommer jag närmare att diskutera hur dessa åsikter kan tas till hänsyn när man planerar en tvåspråkig utbildning. Airey (2009: 115) konstaterar att relationen mellan språk och ämne är synnerligen problematisk och komplex – även när undervisningen sker på studenternas modersmål.

5.1.4 Tvåspråkighet vid Vasa universitet

Vid planeringen av en tvåspråkig utbildning är det också viktigt att tänka på vad den kan ge själva universitetet samt vilka resurser den kräver. Hur påverkar tvåspråkigheten universitetets profil? Ökar den intresset för Vasa universitet bland blivande universitetsstudenter? Hurdant prestigevärde kan tvåspråkig utbildning ge Vasa universitet?

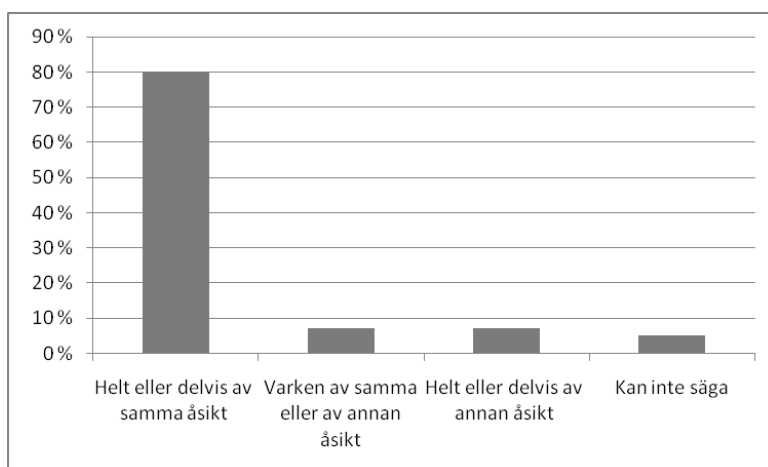
I följande figur visas fördelningen i frågan om hur studenterna ser tvåspråkiga studier med tanke på Vasa universitet.

Figur 14. Tvåspråkig utbildning är framtidens möjlighet för Vasa universitet

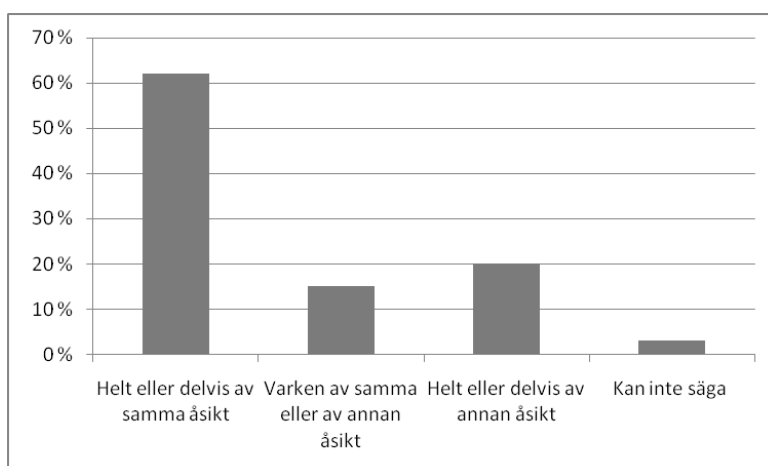
Av resultatet i figur 14 framgår det att 66 % av informanterna ser tvåspråkig utbildning som framtidens möjlighet för Vasa universitet. 13 % är varken av samma eller av annan åsikt, 18 % är helt eller delvis av annan åsikt och 3 % kan inte säga vilken åsikt de har. Att majoriteten ser tvåspråkig utbildning som en positiv sak är ett lovande och

uppmuntrande resultat med tanke på planeringen av tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet.

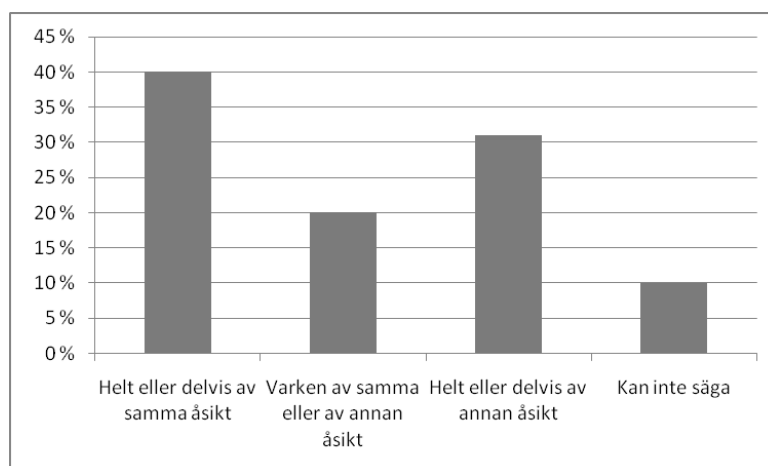
Figur 15. Tvåspråkig utbildning profilerar universitetet

Figur 15 illustrerar svaren till frågan om tvåspråkig utbildning profilerar universitetet. 80 % av informanterna är eniga om att tvåspråkig utbildning profilerar universitetet. Andelen informanter i de andra tre kategorier var relativt jämna: 7 % av informanterna är varken av samma eller av annan åsikt, 7 % är helt eller delvis av annan åsikt och 5 % kan inte säga sin åsikt.

Figur 16. Tvåspråkig utbildning är universitetets styrka

Resultatet i figur 16 visar att majoriteten av informanterna (62 %) säger att tvåspråkig utbildning är universitetets styrka. 20 % av informanterna är av helt eller delvis av annan åsikt, 15 % är av varken samma eller av annan åsikt och 3 % av informanterna kan inte säga sin åsikt.

Figur 17. Tvåspråkig utbildning ökar studenternas intresse för Vasa universitet

Av figur 17 framgår att informanternas åsikter är ganska delade i frågan om studenternas intresse för Vasa universitet i samband med tvåspråkig utbildning. 40 % av informanterna anser att tvåspråkig utbildning kunde öka studenternas intresse för Vasa universitet, 31 % är helt eller delvis av samma åsikt, vilket betyder att de ställer sig mera tveksamt till att studenternas intresse för Vasa universitet skulle öka med en tvåspråkig utbildning. 20 % av informanterna är varken av samma eller av annan åsikt och 10 % svarade att de inte kan säga sin åsikt.

5.2 Instrumentellt värde

Ett språks instrumentella värde bestäms av i vilken grad språket ses som ett viktigt medel för att skaffa sig kunskaper och färdigheter som leder till något önskvärt mål. Särskilt viktigt är det ekonomiska värdet, dvs. om man genom kunnande av ett visst språk får tillgång till ett bra arbete, materiell standard och ekonomisk trygghet. (Hene 1997: 137.)

5.2.1 Metodologiska aspekter

Jag frågade i enkäten med hjälp av olika påståenden på vilket sätt informanterna tycker att tvåspråkig utbildning påverkar deras studier samt vilka färdigheter man eventuellt kan få med hjälp av den. Dessutom ville jag att informanterna funderar på hur tvåspråkig utbildning påverkar undervisningen ur läraraspekten samt ur det studerade ämnets synvinkel.

Tabell 4. Hur påverkar det tvåspråkiga innehållet studierna?

Att studera på två språk	helt eller delvis av samma åsikt	varken av samma eller av annan åsikt	helt eller delvis av annan åsikt	kan inte säga
utvecklar skriftliga kunskaper	86 %	4 %	8 %	2 %
utvecklar muntliga kunskaper	83 %	6 %	8 %	3 %
är krävande	81 %	10 %	5 %	5 %
är svårt	62 %	15 %	19 %	3 %
fördröjer studier	59 %	15 %	22 %	5 %
är motiverande	44 %	21 %	32 %	3 %

Resultatet visar att drygt 80 % av informanterna anser att tvåspråkiga studier utvecklar muntliga och skriftliga kunskaper men samtidigt visar svaren att informanterna anser att tvåspråkiga studier är krävande eller t.o.m. svåra. I dag ställs studenter som utexamineras från universitet inför allt större krav när det gäller språkkunskaper. Dessa krav kommer inte bara från universitetens sida utan även från de praktiska behov som studenterna möter i arbetslivet. I det framtida arbetslivet är det mycket viktigt, speciellt i Vasa och i det svenska Österbotten, att ha goda kunskaper i svenska.

Över hälften av informanterna antar att tvåspråkiga studier kan fördröja studietiden och 44 % av informanterna tycker att studier på två språk kan vara en motivationskälla. Sammanfattningsvis kan man tolka att studenterna ser att tvåspråkiga studier skulle vara ett sätt att förbättra både muntliga och skriftliga kunskaper i svenska, men samtidigt antar informanterna i min studie att tvåspråkiga studier kan vara krävande och att det t.o.m. kan vara svårt att studera tvåspråkigt.

Tabell 5. Tvåspråkiga studier ger/ kräver

Tvåspråkiga studier	helt eller delvis av samma åsikt	varken av samma eller av annan åsikt	helt eller delvis av annan åsikt	kan inte säga
främjar flerspråkighet	84 %	7 %	7 %	2 %
kräver mera resurser	77 %	8 %	7 %	8 %
ändrar studiesätt	67 %	18 %	9 %	6 %
öppnar nya synvinklar	66 %	15 %	16 %	3 %
ger en ny mångsidigare bild av det studerade ämnet	38 %	23 %	36 %	4 %

Resultatet i tabell 5 visar att 84 % av informanterna tror att tvåspråkiga studier främjar flerspråkighet. Tvåspråkiga studier skulle på det sättet inte bara ge studenterna goda färdigheter på båda inhemska språken utan också förvara eller t.o.m. förbättra svenska språkets ställning i det finländska samhället. 77 % av informanterna anser att tvåspråkiga studier kräver mera resurser. Tvåspråkiga studier kan öppna nya synvinklar anser 66 % av informanterna och 67 % av informanterna anser att tvåspråkiga studier ändrar studiesätt. Påståendet om att tvåspråkiga studier ger en mångsidigare bild av det studerade ämnet delar åsikterna: 38 % av informanterna är helt eller delvis av samma åsikt, 23 % är varken samma eller av annan åsikt och 36 % av informanterna är helt

eller delvis av annan åsikt. Studenternas åsikter om tvåspråkiga studier i tabell 5 stämmer överens med synpunkter till CLIL som undervisningsmetod i figur 6.

5.2.2 Tvåspråkig utbildning i ljuset av yrkeskompetens

Statsrådets förordning om universitetsexamina ställer vissa krav för studenternas språkkunskaper. Enligt förordningen (6 § 794/2004)

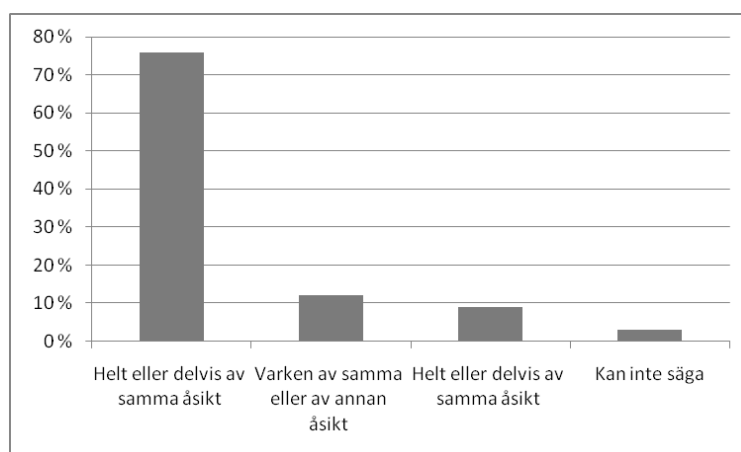
”skall en studerande i de studier som ingår i lägre eller högre högskoleexamen eller på annat sätt visa sig ha förvärvat sådana kunskaper i minst ett främmande språk som gör det möjligt att följa utvecklingen inom det egna området och vara verksam i en internationell omgivning.”

Universiteten utbildar högt skolade experter för arbetslivet. Till högskoleutbildningen måste i det moderna internationella samhället höra också kompetent språkundervisning som ger studenterna konkurrenskraft och yrkesskicklighet såväl i hemlandet som utomlands.

Skutnabb-Kangas (1986: 50) definierar tvåspråkighet och dess funktion på följande sätt (se tabell 2): ”en tvåspråkig individ använder (eller kan använda) två språk (i de flesta situationer) i enlighet med sina egna önskemål och samhällets krav”. Denna definition är en omfattande definition för ett av de viktigaste målen till en tvåspråkig utbildning.

Två av enkätfrågorna handlar om tvåspråkiga studier i ljuset av yrkeskompetens. Jag frågade informanterna hur de anser att en tvåspråkig utbildning kan påverka deras framtid i arbetslivet. Dessutom ville jag veta hurdana förväntningar informanterna har på sina muntliga och skriftliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet. Tvåspråkig utbildning för den som i framtiden tänker arbeta i Vasanejden, eller även i övriga svenskspråkiga Finland, kan tänkas vara en nödvändighet. Av egen arbetserfarenhet i servicebranschen i två större företag i Vasa kan jag konstatera att i servicebranschen har man förvånansvärt ofta kontakter med svenskspråkiga kunder eller kontakter till Sverige eller andra nordiska länder.

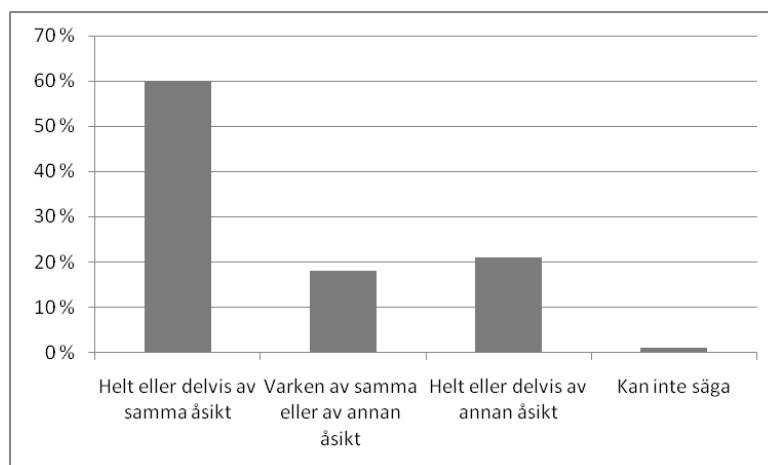
Jag ville med hjälp av följande enkätfrågor (se figurerna 18 och 19) få fram informanternas åsikter om hur de tror att arbetsgivare förhåller sig till arbetstagarens tvåspråkiga utbildning.

Figur 18. Informanternas åsikter om huruvida arbetsgivarna uppskattar tvåspråkig utbildning

Av figur 18 framgår att majoriteten av informanterna antar att arbetsgivarna uppskattar tvåspråkig utbildning. Även om informanterna ser tvåspråkig utbildning som en nytta i arbetslivet, påpekade de ändå att nyttan av en tvåspråkig utbildning med tanke på arbetslivet beror på var arbetsplatsen ligger. Visserligen har man större nytta av en tvåspråkig utbildning i arbetslivet i ett område där kontakterna med det svenska språket i och utanför arbetet kan vara dagliga jämfört med ett helfinskt område där man mera sällan hör eller behöver svenska.

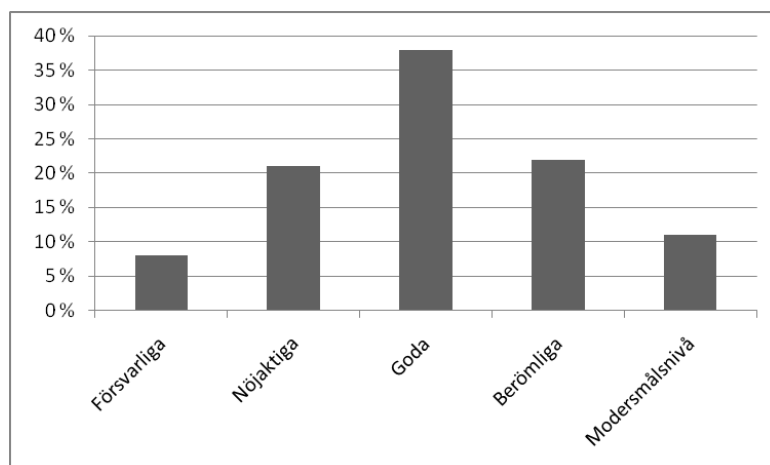
En enkätfråga ledde informanterna till att överväga om en tvåspråkig utbildning kan vara till nytta om studenten har en internationell karriär som mål.

Figur 19. Tvåspråkig utbildning möjliggör en internationell karriär

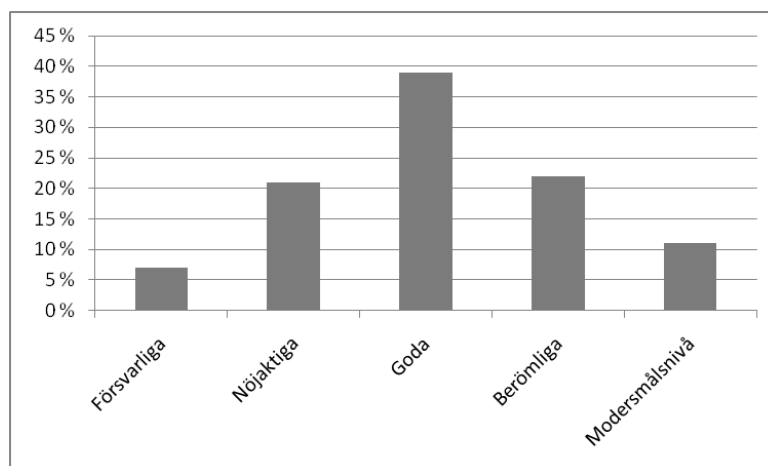
Figur 19 visar att majoriteten av informanterna, 60 %, är eniga om att tvåspråkig utbildning möjliggör en internationell karriär. 21 % av informanterna anser att tvåspråkig utbildning inte är till nytta med tanke på en internationell karriär. En internationell karriär beror mycket på ens specialområde och vilket land det är frågan om. Engelska är vanligen språket i multinationella företag, men också under en internationell karriär kan man ha nytta av att ha studerat tvåspråkigt, det kan underlätta processen att lära sig t ex. specialterminologi på ett tredje språk.

Jag ville också kartlägga vilka förväntningar informanterna har på sina muntliga och skriftliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet. Resultatet är intressant att jämföra med resultatet av enkätfrågan där informanterna ombads bedöma sina muntliga och skriftliga kunskaper i svenska i nuläget (se figur 9 och figur 10).

Figur 20. Informanternas egen bedömning av muntliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet

Resultatet i figur 20 visar att majoriteten (38 %) av informanterna antar att kunskaperna i muntlig svenska i början av arbetslivet är på nivån goda. 8 % antar att kunskaperna i muntlig svenska är försvarliga och 21 % antar att kunskaperna är nöjaktiga. 22 % av informanterna antar att kunskaperna i muntlig svenska kommer att vara berömliga och 11 % antar att kunskaperna är på modersmålsnivå i början av arbetslivet.

Figur 21. Informanternas egen bedömning av skriftliga kunskaper i svenska när de kommer ut i arbetslivet

Av figur 21 framgår att 39 % av informanterna antar att kunskaperna i skriftlig svenska i början av arbetslivet kommer att vara goda. 8 % av informanterna antar att de skriftliga kunskaperna i svenska kommer att vara försvarliga medan 21 % antar att kunskaperna kommer att vara på nivån nöjaktiga. 22 % antar att deras kunskaper i skriftlig svenska är berömliga i början av arbetslivet. 11 % antar att kunskaperna kommer att vara på modersmålsnivå.

Skillnaderna mellan hur informanterna värderar sina kunskaper i muntlig och skriftlig svenska i nuläget och inför arbetslivet är intressanta. I båda kategorierna ändras tyngdpunkten på språkkunskaperna till det positiva. Detta är intressant med tanke på informanternas svar om svenskans roll i studierna. För 58 % av informanterna är svenska endast ett obligatoriskt ämne på 3 eller 5 studiepoäng.

5.3 Sammanfattning

Faktorer som gäller prestigevärde, språkets betydelse och språkets synlighet samt politisk och ekonomisk makt verkar dela informanternas åsikter. För tillfället studerar relativt få informanter svenska utöver den obligatoriska kursen. Majoriteten av informanterna bedömer sina kunskaper i svenska som nöjaktiga. Ändå använder en stor del av informanterna svenska i sin vardag. Fler informanter känner sig säkrare på sina skriftliga färdigheter än på sina muntliga färdigheter i svenska. Det kan vara viktigt att komma ihåg i planeringen av tvåspråkiga studier, att man ska lägga mera vikt på att på att öva de muntliga kunskaperna och på det sättet uppmuntra studenterna att känna sig säkrare på sin muntliga svenska.

Vad gäller tvåspråkiga studiehelheter skulle informanterna helst läsa fritt valbara studier tvåspråkigt. Detta ställer många frågor bl.a. skulle de fritt valbara studierna vara tillräckligt för effektivt tvåspråkiga studier, eller skulle de kanske bli sådana kurser som endast enstaka studenter vågar delta i. Majoriteten ser de tvåspråkiga studierna som en möjlighet för framtiden, något som skulle profilera universitetet och vara universitetets styrka. Informanterna är tudelade till denna profilering. Antaganden skiljer sig i fråga

om studenternas intresse för Vasa universitet och huruvida den skulle öka eller minska i och med tvåspråkiga studier.

Faktorer som hör under det instrumentella värdet som språkets ekonomiska värde och trygghet och materiella standard är informanterna mera eniga om. Även om informanterna antar att det är svårt eller krävande att studera tvåspråkigt och att det t.o.m. kan fördröja studierna är de positiva synpunkterna flera. Informanterna antar att tvåspråkiga studier ger en bra grund för arbetslivet och att arbetsgivare uppskattar tvåspråkig utbildning. Undersökningen visar att informanterna är osäkra på hur deras kunskaper i svenska räcker till när man överväger att studera tvåspråkigt. Intresse finns dock och det är viktigt när man överväger att inleda en tvåspråkig utbildning.

I enkäten är det också möjligt att se hur informanternas svar skiljer sig enligt olika skalor. Jag vill ännu ta upp några aspekter i resultaten enligt studieår och studieinriktning. 60 % av informanterna med humanistisk inriktning anser att tvåspråkiga studier är en möjlighet för framtiden. 30 % av studenter med ekonomisk inriktning har samma åsikt, 15 % av samhällsvetarna och 10 % av studenter med teknisk inriktning ser tvåspråkiga studier som framtidens möjlighet. Jag antar att detta beror på att humanisterna är den grupp som har allra mest språk i sina studieprogram redan i nuläget, medan ekonomer och studenter med teknisk inriktning har mindre språk i sina studieprogram.

Andra årets studenter ställde sig mest positivt till påståendet att tvåspråkiga studier är framtidens möjlighet. Även första årets studenter ställde sig positivt till påståendet. Femte årets studenter (drygt 10 %) ställde sig mest negativt till att tvåspråkiga studier skulle vara framtidens möjlighet. Det skulle vara intressant att undersöka vidare vad dessa skillnader beror på, men jag antar att första årets studenter ännu har möjligheten att inkludera tvåspråkiga studier i sina studieprogram. De längre hunna studenterna kan antas se tvåspråkiga studier som en försvårande faktor vilket kunde göra studierna mer invecklade och eventuellt förlänga studietiden.

Som ett sammanfattande resultat kan man säga att förhållningen till eventuell tvåspråkig utbildning är positivt intresserad med viss reservering. Med tanke på universitetet visar resultatet att studenterna anser att tvåspråkig utbildning profilerar Vasa universitet och kan t.o.m. var en styrka för universitetet.

6 FÖRVERKLIGANDE AV TVÅSPRÅKIG UTBILDNING VID VASA UNIVERSITET

I enkäten kartläggs också informanternas åsikter om det bästa sättet att förverkliga tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet. Med hjälp av olika påståenden samt en öppen fråga ville jag ge informanterna tillfälle att beskriva hur det skulle kännas att studera tvåspråkigt. I avsnitt 6.1 redogör jag för informanternas åsikter om olika sätt att förverkliga tvåspråkig utbildning. I avsnitt 6.2 diskuterar jag informanternas känslor i samband med framtida utbildning på två språk.

6.1 Olika sätt att förverkliga utbildningen samt studenternas egna förslag

Innan man inleder tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet finns det mycket att planera och många faktorer som man skall ta hänsyn till. Inte minst studenternas åsikter om vilket det bästa sättet att förverkliga studierna vore ur deras synvinkel. I planeringen av undervisningen finns det många möjligheter, nämligen den utbildning som i Vasa är möjlig att få i högskolor på svenska, vid Svenska handelshögskolan och vid Åbo Akademi. Här finns lärare som har tillräckligt starka kunskaper för att kunna bidra till tvåspråkig undervisning. Det finns också undervisning på svenska som skulle kunna kombineras med motsvarande undervisning på finska. Detta kräver samarbete mellan högskolorna och lärarna. Samarbetet skulle kunna resultera till effektiv tvåspråkig undervisning i en språkligt autentisk miljö.

En enkätfråga handlade om bästa sättet att förverkliga tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet. Jag presenterar här i rangordning de viktigaste aspekterna som studenterna anser är optimala sätt att förverkliga tvåspråkig undervisning. Procentandelen visar hur stor del av studenter som är helt eller delvis av samma åsikt.

- Studier på två språk (finska-svenska) förutsätter stöd från språkläraren 70 %
- Kursmaterial på finska och svenska 69 %

- Lärare vid Vasa universitet och lärare vid Hanken/ Åbo Akademi undervisar i universitetets kurser tillsammans tvåspråkigt (fi-sve) 60 %
- Kurser från Åbo Akademi och Hanken integreras i de nuvarande examina vid Vasa universitet 57 %
- Tentböcker på finska och svenska 55 %
- Vasa universitet och Hanken/ Åbo Akademi ger ut gemensamma examina 55 %
- Samma kurs ger poäng både i svenska språket och substansämnet 49 %
- Substanslärare vid Vasa universitet undervisar i universitetets kurser på svenska 44 %

Svaren på frågan visas i sin helhet i tabellen i bilaga 3.

Majoriteten av informanterna, 69 %, anser att kursmaterial på båda språken, finska och svenska, är en fungerande lösning i förverkligandet av den tvåspråkiga undervisningen. Universitetsbiblioteket Tritonia fungerar som ett bra stöd med tillgång till en stor mängd kursböcker på svenska och finska. Tritonia är en gemensam fristående institution för Svenska handelshögskolans Vasacampus, Oy Vaasan ammattikorkeakoulu – Vasa yrkeshögskola Ab, Vasa universitet, Yrkeshögskolan Novias Vasaenheter och Åbo Akademi i Vasa. Den betjänar studier, undervisning och forskning vid dessa högskolor genom att erbjuda bibliotekstjänster och pedagogiskt och informations- och kommunikationstekniskt stöd för undervisningen. (Tritonia 2010)

60 % av informanterna anser att lärarsamarbetet mellan Vasa universitet, Hanken och Åbo Akademi i universitetskurser är ett bra sätt att förverkliga tvåspråkig undervisning. 57 % av informanterna anser att tvåspråkig undervisning kunde förverkligas genom att integrera kurser från Hanken och Åbo Akademi i de nuvarande kurserna vid Vasa universitet. I den tvåspråkiga undervisningen kunde man eventuellt ta hjälp av lärare vid Hanken och Åbo Akademi, som i samarbete med lärarna vid Vasa universitet kunde undervisa i universitetskurser tvåspråkigt tillsammans. Frågan är hur jämlik denna

möjlighet skulle vara. För en del studenter kan kurserna vid de svenska högskolorna vara lättare att delta i än för andra, beroende på språkkunskaperna. En viktig faktor för att möjliggöra detta är språklärarens stöd.

Med tanke på CLIL- undervisningen (figur 6) skulle samarbetet i den tvåspråkiga undervisningen mellan lärarna vid Vasa universitet, Hanken och Åbo Akademi eventuellt öka studenternas motivation i språket och ämnet genom fler kontakter med målspråket.

Att samma kurs ger poäng både i svenska språket och i substansämnet är 49 % av informanterna nöjda med. Fördelen med detta system kunde vara att substans, t.ex. fackspecifik kunskap och kunskaper i svenska språket skulle kunna utvecklas i samma takt.

I enkäten fick studenterna med egna ord ge förslag till hur den tvåspråkiga utbildningen kunde förverkligas:

- toisen kotimaisen kielen ainakin välttävä osaaminen yhdeksi sisäänottokriteeriksi kumpaakin alueen Vaasan yliopistoon, Vaasan Åbo Akademiin sekä Vaasan Hankeniin. Opinnäytetöiden tiivistelmät tulisi ainakin kyetä kirjoittamaan toisella kotimaisella sekä englanniksi/muulla yleisellä eurooppalaisella kielellä
- suomen- ja ruotsinkieliset opiskelijat esim. samoille yleisopintojen kursseille
- pitäisin siitä, että ammattikorkeakoulujen kanssa olisi yhteisiä kursseja
- opettaja luennoi ruotsiksi, opiskelijan mahd.kysyä suomeksi
- kursseja voisi järjestää vuorovuosittain ruotsiksi/suomeksi. Jos käy esim. markkinoinnin kurssin ruotsiksi (edellyttäen aktiivisuutta kielen käytössä) voisi opiskelija saada pakollisia kielikursseja hyväksiluettua = hyvä porkkana
- olisi hyvä jos eri tiedekorkeakoulut (Vaasan yliopisto, Hanken, Åbo Akademi) tarjoaisivat toisilleen valmiita sivuainekokonaisuuksia kunkin korkeakoulun vahvuuksien ja ydinosaamisen mukaan

Studenterna föreslår åtgärder på olika nivåer. Ett förslag är att minst nöjaktiga kunskaper i de inhemska språken är ett antagningskriterium vid alla tre högskolor i Vasa. Andra förslag är att studenter med olika modersmål deltar i samma kurser i allmänna studier, gemensamma kurser med yrkeshögskolorna, att läraren föreläser på svenska och studenterna har möjligheter fråga på finska och att kunde ordna kurser vartannat år på finska/svenska. Sista förslaget är att högskolorna i Vasa erbjuder varandra biämnesshelheter.

6.2 Villkoren

I enkäten ges studenter även möjlighet att med egna ord uttrycka hur det skulle kännas att studera på två språk med tanke på kunskaperna i svenska. Svaren på den öppna frågan 26 b), ”Att studera på två språk finska-svenska känns”, är positiva, några av svaren är mer neutrala men majoriteten informanterna tycker att det skulle vara en intressant möjlighet att få utveckla kunskaperna i svenska på ett annorlunda sätt. Ett sätt som enligt dem skulle vara mer krävande men också mer givande än det traditionella sättet att studera substansämne och språk skilt för sig. Jag vill här ge utrymme för några av studenternas svar på den öppna frågan. Svaren kan delas i tre kategorier. Informanterna i den första gruppen är positiva med en viss reservering där informanterna är intresserade av tvåspråkiga studier men överväger ännu hur det eventuellt påverkar studierna.

- (1) Haasteelliselta, mutta mielenkiintoiselta.
- (2) Haastavalta, mutta olisi varmasti antoisaa.
- (3) Mielenkiintoiselta mutta pelottavalta.

Andra gruppen ställde sig mera tveksamt och negativt till tanken på att studera tvåspråkigt.

- (4) Sydänjuuria myöten kylmääväältä.
- (5) Vaivalloiselta ja hitaalta.
- (6) Utopistiselta ajatukselta.

Tredje gruppen såg de positiva sidorna av en tvåspråkig utbildning. De tycks vara en grupp informanter som genast skulle vara klara att sätta igång med en tvåspråkig utbildning.

(7) Hyväältä idealta kehittää omaa kielitaitoa ja käytännön ammattikieltä.

(8) Oikein hyväältä ajatukselta.

(9) Innostavalta.

Inför planeringen av en tvåspråkig utbildning är dessa kommentarer lovande. Intresse och entusiasm är i en större roll än de negativa och tveksamma kommentarerna.

7 SLUTDISKUSSION

Huvudsyftet med min avhandling har varit att analysera studenternas intresse för och åsikter om tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet.

Den första forskningsfrågan i min avhandling gäller hur studenterna värderar det svenska språket. Analysen av den första forskningsfrågan hör ihop med prestigevärdet, d.v.s. här påverkar attityderna som omgivningen och talaren själv har till språket. De flesta informanterna i min studie läser svenska som en obligatorisk kurs på 3 eller 5 studiepoäng. Majoriteten av informanterna bedömer sina kunskaper i svenska som nöjaktiga eller goda. Informanterna förväntar sig att kunskaperna i svenska har förbättrats när de kommer ut i arbetslivet. Detta väcker en fråga om hur informanternas språkkunskaper i svenska verkligen kan förbättras endast genom obligatoriska kurser. Informanterna har kontakter på svenska genom vänner och i arbetet, av svaren framgår att intresse för bättre kunskaper i svenska språket finns. Svenskans prestigevärde för informanterna kan påverkas av den pågående livliga språkpolitiska debatten om svenskans ställning i Finland.

Den andra forskningsfrågan gäller förverkligandet av tvåspråkiga studier. Informanterna anser att det tvåspråkiga innehållet kan utveckla muntliga och skriftliga kunskaper, men också att det kan vara krävande att studera på två språk. Dessutom tyckte informanterna att tvåspråkiga studier kan vara svåra och att de kan fördröja studierna. Informanterna anser att tvåspråkiga studier främjar tvåspråkighet och öppnar nya synvinklar och ger en mångsidigare bild av det studerade ämnet samtidigt som de anser att tvåspråkiga studier kräver stöd från språkläraren samt mera resurser. De flesta informanter kunde tänka sig att studera fritt valbara studier eller enskilda kurser i biämnet och huvudämnet tvåspråkigt. Betydligt färre studenter skulle kunna tänka sig att studera ett helt magisterprogram tvåspråkigt.

Den tredje forskningsfrågan gäller informanternas framtida yrkeskompetens och hur tvåspråkiga studier kan bidra till detta. Resultaten hör ihop med det instrumentella värdet hos ett språk. Informanternas åsikter gällande den tvåspråkiga utbildningens

nytta i arbetslivet är positiva. Informanterna anser bl.a. att den tvåspråkiga utbildningen ger en bra grund för arbetslivet samt att tvåspråkig utbildning uppskattas av arbetsgivarna och att det kan vara ett regionmässigt trumfkort vid rekrytering. Resultatet visar klart att det finns intresse för tvåspråkiga studier. Informanterna värderar den tvåspråkiga utbildningen högt med tanke på arbetslivet. Samtidigt är det klart att det ännu finns utmaningar som måste tas itu med innan man kan inleda en tvåspråkig utbildning.

Förverkligandet av undervisningen kräver samarbete mellan förvaltningspersonal, lärare och studenter. Man måste planera undervisningen noggrant, och ta hänsyn till att det inte kommer att vara problemfritt i början. Det tar sin tid innan lärarna och studenterna vänjer sig vid ett nytt system. Lärarsamarbete mellan universitetet och de svenska högskolorna i Vasa kunde vara en möjlighet att ordna tvåspråkig utbildning. Elevbyte skulle också kunna vara en intressant möjlighet. Studenterna som vill delta undervisning på svenska kunde studera vid Hanken eller Åbo Akademi inom ramen för vissa kurser. För att sammanfatta avhandlingens resultat vill jag citera en av mina informanter: *”Att studera på två språk med tanke på mina kunskaper i svenska känns nyttigt men krävande.”*

LITTERATURFÖRTECKNING

- Airey, John (2009). *Science, Language and Literacy. Case Studies of Learning in Swedish University Physics*. Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala Dissertations from the Faculty of Science 81. Uppsala.
- Airey, J., Linder C. (2006). Language and the experience of learning university physics in Sweden. *European journal of physics*. 27. 553–560.
- Baker, Colin (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 3rd edition Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters Ltd.
- Baker, Colin (2006). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 4th edition Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters Ltd.
- Berglund, Raija (2008). *Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling*. Acta Wasaensia No 190. Språkvetenskap 37. Vasa universitet.
- Bergroth, Mari (2007). *Språkplanering vid en tvåspråkig yrkeshögskola. Exemplet fack-språkligt språkbad*. Acta Wasaensia, No 182. Språkvetenskap 33. Vasa universitet.
- Björklund, S., K. Mård-Miettinen, M. Bergström & M.Södergård (2006). *Exploring Dual-Focused Education. Integrating Language and Content for Individual and Societal Needs*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 132. Vaasan yliopisto.
- Cummins, Jim (1984). *Bilingualism and Special Education: Issues in Assessment and Pedagogy*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd. EDU.fi (2010). Grader av tvåspråkighet. [online]. [citerat 10.11.2010] Tillgänglig: http://www.edu.fi/planera/forskoleundervisning/om_barns_sprak/tvasprakighet/ve_m_ar_tvasprakig/grader_av_tvasprakighet
- Einarsson, Jan (2004). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Europeiska gemenskapernas kommission (2008). Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemenskap åtagande. [online]. [citerat 13.4.2010] Tillgänglig:http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/2008_0566_sv.pdf
- Europeiska kommissionen (2008). Flerspråkighet. [online]. [citerat 25.3.2010] Tillgänglig:http://ec.europa.eu/education/languages/language-teaching/doc236_sv.htm

- Falk, Maria (2002). *Språk- och innehållsintegrerad inläring och undervisning i praktiken: meningsfull målspråksträning?* MINS nr 51. Stockholms universitet, Stockholm.
- Finlands Lag (2008). *Språklagen*.
- Finlex (2004) Statsrådets förordning om universitetsexamina. [online] [citerat 24.3.2010]
Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2004/20040794>
- FinTandem (2008) [online]. [citerat 23.4.2010] Tillgänglig:
http://fintandem.vaasa.fi/Pa_svenska/Startsidan/Vad_ar_FinTandem/
- Fishman, Joshua A. (1965). Who Speaks What Language To Whom and When? *La Linguistique* 2. 67–88.
- Forskningscentralen för de inhemska språken (2010) *Språkpolitik* [online]. [citerat 26.3.2010]. Tillgänglig: <http://www.kotus.fi/?l=sv&s=239>
- Haagensen, Bodil (2007). *Dialogpedagogik och motivation. En fallstudie i svenska på universitetsnivå*. Acta Wasaensia No 174. Språkvetenskap. Vasa universitet.
- Haugen, Einar (1987). *Blessings of Babel – Bilingualism and Language Planning. Problems and Pleasures*. Berlin, etc.; Mouton de Gruyter.
- Heikkilä, Tarja (2008). *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita.
- Hellkjaer, Glenn Ole (2009). *Assessing Lecture Comprehension in English Medium Higher Education: A Norwegian Case Study*. Oslo universitet [online]. [citerat 25.3.2010] Tillgänglig: <http://www.aarhusbusinessuniversity.dk/fileexplorer/fetchfile.aspx?file=12413>
- Helsingfors universitets hemsidor (2010). [online]. [citerat 20.8.2010.] Tillgänglig:
<http://www.helsinki.fi/oik-vaasa/svenska/>
- Hene, Birgitta (1997). Ett språks värde. I: *Svenska som andraspråk och andra språk. Festskrift till Gunnar Tingbjörn*. (s. 135–147.)
- Henriksson, Anna-Maja (2008). *Beaktande av Europarådets minoritetsspråkskonvention och språklagen i den statliga regionförvaltningsreformen*.
KK 900/2008 vp. Citerat den 20.3.2010. Tillgänglig:
http://www.parlament.fi/faktatmp/utamp/akxtmp/kk_900_2008_p.shtm
- Karjalainen, Katri (2008). Svenskan och finskan i tandemkontakt. I: *Svenskan i Finland* 10, 133–146. Nordica Helsingiensia 11.

- Ladberg, Gunilla (2000). *Skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda 6.6.2003/424.
- Mackey, William F. (2000). The description of bilingualism. I: Wei, L (red.) *The Bilingualism Reader*. London: Routledge. 26–56.
- Mehisto, P., D. Marsch, M.J. Frigos (2008). *Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in bilingual and multilingual education*. Oxford: Macmillan Education.
- Met, Myriam (1998). Curriculum decision-making in content-based language teaching. I J.Cenoz & F. Genesee (red.). *Beyond Bilingualism – Multilingualism and Multilingual Education*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd. 35–63.
- Männikkö, Tiina, & Nina Pilke (2007). ”Ingen preposition med fråga” – hurekonomiestuderande lär sig använda prepositioner under en nätbaserad kurs. I: *Svenskans Beskrivning 2007*.
- Nuolijärvi, Pirkko (1991). Monikielinen Suomi. Lehtinen, Tapani. & S. Shore (toim. *Kieli, valta ja eriarvoisuus*. Kieli 6. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. 11 – 32.
- Pilke, Nina & K. Angervo (2011) *Yliopisto-opiskelijoiden näkemyksiä kielitaidosta ja kaksikielisen korkeakoulutuksen mahdollisuuksista ja haasteista*.
(under utgivning.)
- Pilke, Nina & T. Laitinen (2006). Kielen ja substanssin integroivan opetuksen kehittäminen. *Pedaforum 2006*, 51–54.
- Puskala, Jaana (2003). *Fackkommunikativ kompetens, i synnerhet textuell. Finsk- och svenskspråkiga ekonomie studerande informerar på svenska om ett företagsvärv*. Acta Wasaensia. Nr 116. Språkvetenskap 24. Vasa.
- Rauto, Eeva (2004). Kielitaidon kehittyminen ammattikorkeakoulun vieraskielisessä opetuksessa. I: *Kielikoulutus tienhaarassa*, 245–253. (red.) K. Sajavaara & S. Takala. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Sajavaara, Kari & Sauli Takala (2004). *Kielikoulutus tienhaarassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sipola, Sirpa (2006). *Vuxenspråkbad i svenska. Ur den autonoma inläringens synvinkel*. Acta Wasaensia, nr 155. Språkvetenskap 30. Vasa.

- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1986). *Minoritet, språk och rasism*. Stockholm: Liber.
- Spolsky, Bernard & Elena Shohamy (2000). Language practice, language ideology, and language policy. I: *Language policy and pedagogy. Essays in honor of A.Ronald Walton*, 1–42. Red. R.D. Lambert & E. Shohamy. Amsterdam: John Benjamins publishing Co.
- Statsrådets förordning om universitetsexamina (2004). [online]. [citerat 20.3.2010]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2004/20040794>
- Sundman, Marketta (1998). *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Helsingfors: Yliopistopaino.
- Svenska Finlands Folkting (2010). Språklagen garanterar svenskan. [online]. [citerat 25.4.2010] Tillgänglig: <http://www.folktinget.fi/sve/svenskan/spraklagen/>
- Tandefelt, Marika (1988). *Mellan två språk. En fallstudie om språkbevarande och språkbyte i Finland*. Acta universitatis Upsaliensis. Uppsala universitet.
- Tritonia (2010). Arbetsordning. [online]. [citerat 20.5.2010] Tillgänglig: <http://www.tritonia.fi/?d=217&l=2>
- Undervisnings- och kulturministeriet (2010). Universitetsutbildning och hur den utvecklas [online]. [citerat 25.4.2010] Tillgänglig: <http://www.minedu.fi/OPM/koulutus/yliopistokoulutus/?lang=sv>
- Utbildningsstyrelsen (2010). Universiteten. [online]. [citerat 20.5.2010] Tillgänglig: http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/hogskolor_och_universitet/universiteten
- Vaasan yliopiston vuosikertomus (2009). [online]. [citerat 23.4.2010] Tillgänglig: http://www.uwasa.fi/midcomserveattachmentguid-a82027f9354e6b6b9cd856d16615ad12/Vuosikertomus_070510_verkkoon.pdf
- Vasa universitet (2010 a). [online]. [citerat 21.7.2010] Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/svenska/information/strategier/>
- Vasa universitets hemsidor (2010 b). [online]. [citerat 21.7.2010.] Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/svenska/information/historia/>
- Vasa universitets hemsidor (2010 c). *Tvåspråkigheten och det mångkulturella Finland*. [online]. [citerat 23.5.2010.] Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/pohjoismaiset/forskning/tvasprakigheten/>

Vasa universitets hemsidor (2010 d). *Centret för språkbud och flerspråkighet*. [online]
[citerat 24.5.2010.

Tillgänglig: <http://www.uwasa.fi/pohjoismaiset/forskning/sprakbad/>

Vikør, Lars S. (1988.) *Språkplanläggning. Prinsip och praksis*. Oslo Novus Forlag.

Bilaga 1. Studentkårens ställningstagande

Kaksikielinen huippuyliopisto on kiehtova ajatus

Vaasan yliopiston ylioppilaskunta on iloinen, että myös Vaasassa käydään tiivistä keskustelua vaasalaisen korkeakoulurakenteen ympärillä. Suomessa meneillään oleva rakenneuudistus tulee tuomaan paljon muutoksia, joista on osa on varmasti totutun korkeakoulujärjestelmämme kannalta täysin uusia ja ehkä jopa kipeitä. On itsestään selvää, että kaikki toimijat pyrkivät kannaltaan parhaimpaan mahdolliseen lopputulokseen.

Mikä olisi sopivin korkeakoulumalli Vaasalaiseen ympäristöön, jonka avulla Vaasa säilyttäisi kilpailukykynsä ja asemansa suomalaisena yliopistokaupunkina? Idea kaksikielisestä huippuyliopistosta voisi olla yksi vartenotettava vaihtoehto, kun halutaan kehittää Vaasaa nimenomaan yliopistokaupunkina. Suomeen ollaan perustamassa Innovaatioyliopistoa. Miten olisi kaksikielisen ”innovaatioyliopiston” perustaminen? VYY:n mielestä olisi järjetöntä olla tutkimatta kaksikielisen yliopiston tuomia etuja Vaasan seudulle eikä suoraan lähteä tyrmäämään ajatusta.

Kaksikielisen yliopiston infrastruktuurin rakentaminen tulisi olemaan suuri haaste, mutta on todennäköistä, että yliopistot tulevat saamaan ministeriön taholta haasteita joka tapauksessa. Olisiko parempi olla itse rakentamassa jotain uutta, kuin mukautua muiden antamiin käskyihin ja ohjeisiin? VYY pelkää, ettei Vaasan tilanne korkeakoulutuksen tarjoajana tule säilymään nykyisen kaltaisena, lukuisista yhteistyökuvioista huolimatta.

Vaasan yliopisto on jo nyt hyvin kansainvälinen yliopisto. Tulevaisuudessa tätä suuntaa on tarkoitus kehittää. Olisiko monikieliselle, monitieteelliselle ja kansainväliselle yliopistolle kysyntää Vaasassa?

Hanna-Leena Pitkänen

Puheenjohtaja 2008–2009

Vaasan yliopiston ylioppilaskunta

Bilaga 2. Enkätfrågor

Frågor i den svenskspråkiga enkäten:

1. Kön
2. Födelseår (1980 eller tidigare, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991)
3. a) Modersmål (finska, svenska)
- b) Något annat språk, vilket?
4. Fakultet
(Filosofiska fakulteten, Handelsvetenskapliga fakulteten, Tekniska fakulteten)
5. Studieriktning (humanistisk, handelsvetenskaplig, teknisk, samhällsvetenskaplig.)
6. Studieår vid Vasa universitet (första, andra, tredje, fjärde, femte, sjätte eller fler)
7. Studiepoäng (under 50, under 100, under 200, under 250, över 250)
9. Svenskans roll i mina studier (huvudämne, biämne, obligatorisk kurs på 3/5 studiepoäng, fritt valbara kurser, ersatt med tidigare studier)
13. Egen bedömning om mina a) muntliga kunskaper i svenska, b) skriftliga kunskaper i svenska (försvarliga, nöjaktiga, goda, berömliga, modersmålsnivå)
15. Egna erfarenheter av tvåspråkigheten (finska-svenska) i Vasa
16. Tvåspråkigt (finska-svenska) kunde jag studera
20. Att studera på två språk, finska-svenska
(a. utvecklar muntliga kunskaper, b. utvecklar skriftliga kunskaper, c. främjar flerspråkighet, d. öppnar nya synvinklar, e. fördröjer studier, f. ändrar studiesätt, g. kräver mera resurser, h. ger en mångsidigare bild av det studerade ämnet, i. är svårt j. är motiverande, k. är krävande, l. förutsätter stöd från språkläraren,
21. Bästa sättet att förverkliga tvåspråkig (finska-svenska) undervisning vid Vasa universitet är
(a. tentböcker på finska och svenska, b. kursmaterial på finska och svenska, c. substanslärare vid Vasa universitet undervisar i universitetets kurser på svenska, d. samma kurs ger poäng både i svenska språket och substansämnet, e. lärare vid Vasa universitet och lärare vid Hanken/Åbo Akademi undervisar i universitetets kurser tillsammans tvåspråkigt, fi-sve

f. kurser från Åbo Akademi och Hanken integreras i de nuvarande examina vid Vasa universitet, f. Vasa universitet och Hanken/Åbo Akademi ger ut gemensamma examina)

24. Tvåspråkig utbildning i arbetslivet

(a. tvåspråkig utbildning ger en bra grund för arbetslivet, b. tvåspråkig utbildning är ett trumfkort vid rekrytering, c. arbetsgivare uppskattar tvåspråkig utbildning, d. tvåspråkig utbildning främjar skötandet av arbetsuppgifter, e. den tvåspråkiga utbildningens nytta beror på arbetsplatsens läge, f. påskyndar tillägnande av de språkkunskaper som arbetslivet kräver, g. möjliggör en internationell karriär)

25. När jag kommer ut i arbetslivet förväntar jag att mina

a) muntliga kunskaper i svenska, b) skriftliga kunskaper i svenska är på nivå

(försvarliga, nöjaktiga, goda, berömliga, modersmålsnivå)

26. b) Att studera på två språk (finska-svenska) känns

Bilaga 3. Tabell 6.

Tabell 6. Bästa sättet att förverkliga tvåspråkig undervisning vid Vasa universitet

Bästa sättet att förverkliga tvåspråkig undervisning	helt eller delvis av samma åsikt	varken av samma eller av annan åsikt	helt eller delvis av annan åsikt	kan inte säga
stöd från språkläraren	70 %	12 %	11 %	6 %
kursmaterial på finska och svenska	69 %	11 %	16 %	4 %
lärare vid VU/ Hanken/ ÅA undervisar i univ. kurser tillsammans tvåspråkigt	60 %	15 %	18 %	7 %
kurser från ÅA och Hanken integreras i de nuvarande examina vid VU	57 %	15 %	20 %	8 %
VU och Hanken/ ÅA ger ut gemensamma examina	55 %	16 %	19 %	11 %
samma kurs ger poäng både i svenska språket och substansämnet	49 %	20 %	22 %	9 %
substanslärare vid VU undervisar i universitetets kurser på svenska	44 %	23 %	24 %	10 %